

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
IX kadencja
Prezes Rady Ministrów
RM-10-97-20

Druk nr 822
Warszawa, 8 grudnia 2020 r.

Pani
Elżbieta Witek
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowna Pani Marszałek

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej przedstawiam Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy

- o zmianie zakresu obowiązywania Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, sporządzonej w Stambule dnia 11 maja 2011 r.

W załączeniu przedstawiam także opinię dotyczącą zgodności proponowanych regulacji z prawem Unii Europejskiej.

Jednocześnie informuję, że do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych zostali upoważnieni Minister Spraw Zagranicznych, Minister Rodziny i Polityki Społecznej oraz Minister Sprawiedliwości.

Z poważaniem

Mateusz Morawiecki

/podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/

U S T A W A

z dnia

o zmianie zakresu obowiązywania Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, sporządzonej w Stambule dnia 11 maja 2011 r.

Art. 1. Wyraża się zgodę na dokonanie przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej zmiany zakresu obowiązywania Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, sporządzonej w Stambule dnia 11 maja 2011 r., przez:

- 1) zmianę zastrzeżeń złożonych na podstawie art. 78 ust. 2 Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, sporządzonej w Stambule dnia 11 maja 2011 r., do jej art. 30 ust. 2 oraz art. 44 ust. 1 lit. e;
- 2) wycofanie zastrzeżenia złożonego na podstawie art. 78 ust. 2 Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, sporządzonej w Stambule dnia 11 maja 2011 r., do jej art. 58;
- 3) przedłużenie obowiązywania na okres kolejnych pięciu lat, licząc od dnia 1 lutego 2021 r., zastrzeżenia złożonego na podstawie art. 78 ust. 2 Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, sporządzonej w Stambule dnia 11 maja 2011 r., do jej art. 55.

Art. 2. Ustawa wchodzi w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia.

POSTANOWIENIE
PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia

o zmianie zakresu obowiązywania Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, sporządzonej w Stambule dnia 11 maja 2011 r.

Na podstawie art. 25 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 14 kwietnia 2000 r. o umowach międzynarodowych (Dz. U. z 2020 r. poz. 127) postanawiam, co następuje:

§ 1. Dokonuje się zmiany zakresu obowiązywania Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, sporządzonej w Stambule dnia 11 maja 2011 r., polegającej na:

- 1) zmianie zastrzeżeń złożonych na podstawie art. 78 ust. 2 Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, sporządzonej w Stambule dnia 11 maja 2011 r., do jej art. 30 ust. 2 i do jej art. 44 ust. 1 lit. e;
- 2) wycofaniu zastrzeżenia złożonego na podstawie art. 78 ust. 2 Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, sporządzonej w Stambule dnia 11 maja 2011 r., do jej art. 58;
- 3) przedłużeniu obowiązywania na okres kolejnych pięciu lat, licząc od dnia 1 lutego 2021 r., zastrzeżenia złożonego na podstawie art. 78 ust. 2 Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, sporządzonej w Stambule dnia 11 maja 2011 r., do jej art. 55.

§ 2. Postanowienie wchodzi w życie z dniem podpisania.

PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Andrzej Duda

PREZES RADY MINISTRÓW

Mateusz Morawiecki

Zastrzeżenia zmieniane, wygasające i utrzymywane w mocy

I. Zastrzeżenia zmieniane

I.1. Obecne zastrzeżenie do art. 30 ust. 2:

„Rzeczpospolita Polska na podstawie art. 78 ust. 2 zastrzega, że będzie stosować art. 30 ust. 2 Konwencji wyłącznie w stosunku do pokrzywdzonych będących obywatelami Rzeczypospolitej lub Unii Europejskiej oraz w trybie własnego prawa krajowego.”,

„In accordance with Article 78, paragraph 2, the Republic of Poland reserves hereby that Article 30, paragraph 2, of the Convention shall be applied solely in regard of victims who are citizens of the Republic of Poland or the European Union and in accordance with a procedure provided for by national law.”

zmiana na:

„Rzeczpospolita Polska na podstawie art. 78 ust. 2 tiret pierwsze zastrzega, że będzie stosować art. 30 ust. 2 konwencji wyłącznie w stosunku do pokrzywdzonych mających miejsce stałego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej lub innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej oraz w trybie własnego prawa krajowego.”,

“In accordance with Article 78, paragraph 2, the Republic of Poland reserves hereby that Article 30, paragraph 2, of the Convention shall be applied solely in regard of victims whose habitual residence is the Republic of Poland or other Member State of the European Union and in accordance with a procedure provided for by national law.”

I.2. Obecne zastrzeżenie do art. 44 ust. 1 lit. e: „Rzeczpospolita Polska na podstawie art. 78 ust. 2 tiret drugie zastrzega, że nie będzie stosować postanowień Konwencji w przypadku, kiedy przestępstwo popełnione zostało przez osobę z miejscem stałego zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.”,

“In accordance with Article 78, paragraph 2, the Republic of Poland reserves the right not to apply the Convention when the offence is committed by a person whose habitual residence is the Republic of Poland.”

zmiana na:

„Rzeczpospolita Polska na podstawie art. 78 ust. 2 tiret drugie zastrzega, że nie będzie stosować postanowień art. 44 ust. 1 lit. e konwencji za wyjątkiem przypadków, gdy jurysdykcja w stosunku do cudzoziemców wynika z prawa polskiego.”,

“In accordance with Article 78, paragraph 2, the Republic of Poland reserves the right not to apply Article 44 paragraph 1 letter e of the Convention except for the cases when the jurisdiction over foreigners results from Polish law.”

II. Zastrzeżenie utrzymywane w mocy

„Rzeczpospolita Polska uznaje zgodnie z art. 78 ust. 2 Konwencji, że obowiązek wszczynania postępowania z urzędu, o którym mowa w art. 55 Konwencji, w zakresie przestępstw określonych w art. 35 Konwencji, nie dotyczy drobnych przestępstw.”,

„In accordance with Article 78, paragraph 2, the Republic of Poland reserves hereby that Article 55, paragraph 1, of the Convention shall not be applied in respect of Article 35 regarding minor offences.”

III. Zastrzeżenie wycofywane

„Rzeczpospolita Polska na podstawie art. 78 ust. 2 tiret czwarte zastrzega, że nie będzie stosować art. 58 Konwencji wobec przestępstw przewidzianych w art. 37, 38 i 39 tej Konwencji.”

“In accordance with Article 78, paragraph 2, the Republic of Poland reserves hereby that Article 58 of the Convention shall not be applied in respect of Articles 37, 38 and 39 of the Convention.

za zgodność tłumaczenia z oryginałem

DIREKTOR
Departamentu Współpracy
Międzynarodowej
Monika Czerniak

UZASADNIENIE

1. Wprowadzenie

Ratyfikując Konwencję w sprawie zapobiegania i zwalczania przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, zwaną dalej „konwencją”, w 2015 r. Polska złożyła 4 zastrzeżenia.

Konwencja w art. 79 ust. 1 przewiduje procedurę potwierdzania przez państwa ważności zastrzeżeń, co pięć lat. Procedura, jak przewiduje ust. 2 tego artykułu, ma następujący przebieg:

- 18 miesięcy przed terminem wygaśnięcia zastrzeżenia Sekretarz Generalny Rady Europy notyfikuje danej Stronie ten termin,
- nie później niż 3 miesiące przed terminem wygaśnięcia ważności zastrzeżenia Strona notyfikuje Sekretarzowi Generalnemu utrzymanie, zmianę lub wycofanie zastrzeżenia,
- w przypadku braku notyfikacji Sekretarz Generalny informuje, że zastrzeżenie zostaje automatycznie przedłużone na 6 miesięcy,
- brak notyfikacji Strony co do zamiaru utrzymania lub zmiany zastrzeżenia przed upływem tego okresu powoduje wygaśnięcie zastrzeżenia.

Zgodnie z pismem Sekretariatu Rady Europy z 5 lutego 2019 r. terminem wygaśnięcia zastrzeżeń był 1 sierpnia 2020 r., zatem notyfikacja potwierdzenia ich ważności, wycofania lub zmiany powinna była zostać przedstawiona do 30 kwietnia 2020 r. Konwencja przewiduje jednak prowizoryczne utrzymanie ważności zastrzeżeń, to jest na 6 miesięcy od daty ich wygaśnięcia. W przypadku Polski zastrzeżenia ostatecznie wygasną 1 lutego 2021 r., o ile nie zostanie, przed 31 stycznia 2021 r., złożona odpowiednia notyfikacja w sprawie utrzymania lub zmiany zastrzeżeń.

2. Zakres, potrzeba i skutek prawny zmiany dwóch zastrzeżeń, wycofania jednego zastrzeżenia i utrzymania w mocy jednego zastrzeżenia

Zastrzeżenie numer 1

Obecne zastrzeżenie:

„Rzeczpospolita Polska na podstawie art. 78 ust. 2 zastrzega, że będzie stosować art. 30 ust. 2 Konwencji wyłącznie w stosunku do pokrzywdzonych będących obywatelami Rzeczypospolitej Polskiej lub Unii Europejskiej oraz w trybie własnego prawa krajowego.”.

Proponowana zmiana zastrzeżenia:

„Rzeczpospolita Polska na podstawie art. 78 ust. 2 tiret pierwsze zastrzega, że będzie stosować art. 30 ust. 2 konwencji wyłącznie w stosunku do pokrzywdzonych mających miejsce stałego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej oraz w trybie własnego prawa krajowego.”.

Modyfikacja treści zastrzeżenia jest konieczna z uwagi na zmianę prawa polskiego.

W uzasadnieniu projektu ustawy o ratyfikacji Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet wskazano: „Artykuł 30 Konwencji wprowadza odpowiedzialność odszkodowawczą i restytucyjną sprawcy konwencyjnego. Pomocniczo ofiary, które doznały poważnego uszkodzenia ciała lub uszczerbku na zdrowiu, mogą otrzymywać odszkodowanie od państwa, o ile szkoda nie została naprawiona z innych źródeł. Przedmiotowa zasada znajduje swoje odzwierciedlenie w aktualnie obowiązującym polskim systemie prawnym i to zarówno na gruncie prawa karnego, jak i cywilnego (przyznawania odszkodowania nie przewidują przepisy dotyczące przeciwdziałania przemocy w rodzinie, o pomocy społecznej ani o ubezpieczeniach społecznych). Polskie prawo ogranicza jednak dostęp do państwowej kompensaty w porównaniu z regulacjami konwencyjnymi wskazanymi w artykule 30 ustęp 2. W związku z tym, już na etapie podpisania Konwencji, Polska skorzystała z prawa złożenia stosownego zastrzeżenia: „Rzeczpospolita Polska na podstawie art. 78 ust. 2 zastrzega, że będzie stosować art. 30 ust. 2 Konwencji wyłącznie w stosunku do pokrzywdzonych będących obywatelami Rzeczypospolitej lub Unii Europejskiej oraz w trybie własnego prawa krajowego. Powyższe zastrzeżenie zostanie podtrzymane również przy ratyfikacji Konwencji.”¹⁾.

W dacie składania zastrzeżenia art. 4 ustawy z 7 lipca 2005 r. o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych przestępstw (Dz. U. poz. 1415 – tekst pierwotny) miał następujące brzmienie: „Kompensatę przyznaje się, jeżeli przestępstwo zostało popełnione na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na szkodę osoby mającej obywatelstwo polskie lub obywatelstwo innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej”. Przesłanką uzyskania kompensaty było zatem obywatelstwo osoby pokrzywdzonej.

W celu pełnej realizacji wymogów dyrektywy Rady 2004/80/WE z 29 kwietnia 2004 r., odnoszącej się do kompensaty dla ofiar przestępstw, dokonano zmiany ustawy o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych przestępstw. Na mocy ustawy z dnia 5 sierpnia

---

¹⁾ Druk sejmowy nr 2515, s. 66.

2015 r. o zmianie ustawy o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych przestępstw, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. poz. 1587), która weszła w życie 13 stycznia 2016 r., art. 4 ustawy o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych przestępstw otrzymał następujące brzmienie: „Art. 4. Kompensatę przyznaje się, jeżeli czyn zabroniony został popełniony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na szkodę osoby mającej miejsce stałego pobytu na tym terytorium lub na terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej.”. Obecnie kryterium decydującym o możliwości uzyskania statusu osoby uprawnionej w rozumieniu ustawy do uzyskania kompensaty jest zatem miejsce stałego pobytu (zamiast obywatelstwa). Oznacza to, że treść zastrzeżenia jest rozbieżna z obowiązującym stanem prawnym. Zmienione w sposób zaproponowany na wstępie zastrzeżenie odzwierciedli sposób, w jaki Polska realizuje obecnie zobowiązania płynące z konwencji.

Zastrzeżenie numer 2

Obecne zastrzeżenie:

„Rzeczpospolita Polska na podstawie art. 78 ust. 2 tiret drugie zastrzega, że nie będzie stosować postanowień Konwencji w przypadku, kiedy przestępstwo popełnione zostało przez osobę z miejscem stałego zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.”.

Proponowana zmiana zastrzeżenia:

„Rzeczpospolita Polska na podstawie art. 78 ust. 2 tiret drugie zastrzega, że nie będzie stosować postanowień art. 44 ust. 1 lit. e konwencji za wyjątkiem przypadków, gdy jurysdykcja w stosunku do cudzoziemców wynika z prawa polskiego.”.

Modyfikacja zastrzeżenia jest konieczna, aby precyzyjnie oddać zasady jurysdykcji przewidziane w Kodeksie karnym. W uzasadnieniu projektu ustawy o ratyfikacji Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet stwierdza się, że: „Artykuł 44 konwencji wskazuje na potrzebę uznania właściwości do ścigania wszystkich przestępstw przez strony, jeżeli przestępstwo zostało popełnione:

- a. na ich terytorium, lub
- b. na pokładzie statku pływającego pod ich banderą, lub
- c. na pokładzie samolotu zarejestrowanego zgodnie z ich prawem, lub
- d. przez ich obywateli, lub
- e. przez osobę zamieszkałą na ich terytorium.”.

Polskie zasady jurysdykcyjne zasadniczo odpowiadają postanowieniom artykułu 44 konwencji. Kodeks karny nie przewiduje jednak w artykułach 109–113 podstawy jurysdykcji w postaci miejsca zamieszkania sprawcy, co powoduje, że podtrzymane zostanie złożone przy podpisaniu Konwencji zastrzeżenie do artykułu 44 ustęp 1 litera e o następującej treści „Rzeczpospolita Polska na podstawie art. 78 ust. 2 tiret drugie zastrzega, że nie będzie stosować postanowień Konwencji w przypadku, kiedy przestępstwo popełnione zostało przez osobę z miejscem stałego zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.”²⁾.

Treść tego zastrzeżenia należy ocenić w świetle art. 110 § 2 Kodeksu karnego: „Art. 110. § 1. Ustawę karną polską stosuje się do cudzoziemca, który popełnił za granicą czyn zabroniony skierowany przeciwko interesom Rzeczypospolitej Polskiej, obywatela polskiego, polskiej osoby prawnej lub polskiej jednostki organizacyjnej niemającej osobowości prawnej oraz do cudzoziemca, który popełnił za granicą przestępstwo o charakterze terrorystycznym. § 2. Ustawę karną polską stosuje się w razie popełnienia przez cudzoziemca za granicą czynu zabronionego innego niż wymieniony w § 1, jeżeli czyn zabroniony jest w ustawie karnej polskiej zagrożony karą przekraczającą 2 lata pozbawienia wolności, a sprawca przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i nie postanowiono go wydać.”.

W komentarzu do artykułu 110 § 2 Kodeksu karnego wskazuje się, że tworzy on zasadę odpowiedzialności zastępczej. Dotyczy ona cudzoziemców, którzy popełnili za granicą przestępstwo zagrożone w polskiej ustawie karnej karą, której górna granica zagrożenia przekracza 2 lata pozbawienia wolności. Warunkiem karalności jest, aby czyn był uznany za przestępstwo również w miejscu jego popełnienia (art. 111 § 1 Kodeksu karnego), chyba że został on popełniony na terytorium niepodlegającym żadnej władzy państwowej (art. 111 § 3 Kodeksu karnego). Konieczne jest wreszcie, aby sprawca przebywał na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i nie postanowiono go wydać³⁾. Sprawca musi faktycznie przebywać na polskim terytorium, ale pobyt nie musi być legalny⁴⁾.

Zasada ta dotyczy przestępstw niezwiązanych z polskimi interesami, ale wymagających ścigania ze względu na międzynarodową solidarność w walce z przestępczością. Znajduje zastosowanie w sytuacjach, gdy jedynym „łącznikiem” sprawcy przestępstwa z Polską jest fakt

---

²⁾ Druk sejmowy nr 2515, s. 70.

³⁾ Budyn-Kulik Magalena, Kozłowska-Kalisz Patrycja, Kulik Marek, Mozgawa Marek, Kodeks karny. Komentarz aktualizowany, Opublikowano LEX/el., 2020.

⁴⁾ Wróbel Włodzimierz (red.), Zoll Andrzej (red.), Barczak-Oplustil Agnieszka, Bielski Marek, Bogdan Grzegorz, Cwiakalski Zbigniew, Dąbrowska-Kardas Małgorzata, Górowski Wojciech, Iwański Mikołaj, Jakubowski Michał, Jodłowski Jan, Kardas Piotr, Majewski Jarosław, Małecki Mikołaj, Plich Agnieszka, Pyrcak-Górowska Małgorzata, Raglewski Janusz, Szewczyk Maria, Tarapata, Kodeks karny. Część ogólna. Tom I. Część II. Komentarz do art. 53–116, Opublikowano WK, 2016 – dostęp Lex elektroniczny.

przebywania na terytorium Polski. Zachodzi wówczas – i stąd wywodzi się nazwa zasady odpowiedzialności zastępczej – stosowanie polskiej ustawy karnej niejako „w zastępstwie” organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości państwa bardziej „związanego” z przestępstwem popełnionym przez cudzoziemca za granicą. W tym przypadku znajduje urzeczywistnienie zasada *aut dedere aut punire*⁵⁾.

Doktryna wskazuje jako *ratio legis* zasady odpowiedzialności zastępczej konieczność przeciwdziałania sytuacjom, w których dojść może do narażenia na szwank dobrego wizerunku Polski w stosunkach międzynarodowych. Państwo polskie nie powinno być postrzegane przez społeczność międzynarodową jako miejsce schronienia osób, które dopuściły się przestępstw poza jego granicami⁶⁾.

Dodatkowo na uwagę zasługuje art. 113 Kodeksu karnego, który przewiduje, że niezależnie od przepisów obowiązujących w miejscu popełnienia przestępstwa, ustawę karną polską stosuje się do obywatela polskiego oraz cudzoziemca, którego nie postanowiono wydać, w razie popełnienia przez niego za granicą przestępstwa, do którego ścigania Rzeczpospolita Polska jest zobowiązana na mocy umowy międzynarodowej, lub przestępstwa określonego w Rzymskim Statucie Międzynarodowego Trybunału Karnego, sporządzonym w Rzymie 17 lipca 1998 r. (Dz. U. z 2003 r. poz. 708 oraz z 2018 r. poz. 1753). Przepis ten ma zbliżone brzmienie do art. 110 § 2 Kodeksu karnego. Różnica sprowadza się do tego, że dotyczy on tak zwanych przestępstw konwencyjnych, to jest ściganych na mocy umowy międzynarodowej, której stroną jest Polska. W przypadku takich czynów nie ma znaczenia zasada podwójnej karalności. W odniesieniu do cudzoziemców przepis dotyczy osób, których postanowiono nie wydawać. Oznacza to, że warunkiem ścigania jest to, że nie doszło do ekstradycji takiej osoby, nie nastąpiło też jej przekazanie na podstawie europejskiego nakazu aresztowania ani dostarczenie Międzynarodowemu Trybunałowi Karnemu⁷⁾. Jednocześnie dotyczy on osoby, która przebywa na terytorium Polski niezależnie od przysługującego jej bądź nieprzysługującego tytułu do takiego pobytu.

Przewidziana polskimi przepisami jurysdykcja obejmuje obecność osoby, podczas gdy konwencja nie odnosi się do obecności na terytorium danego państwa, lecz do faktu zamieszkiwania na nim. Oznacza to, że jedynie w sytuacji, gdy osoba nie tylko przebywa, ale także mieszka na terytorium Polski, art. 110 i art. 113 Kodeksu karnego będą odzwierciedlały wymogi konwencyjne.

---

⁵⁾ Ibidem.

⁶⁾ Ibidem.

⁷⁾ P. Hofmański, w: Filar (red.), Kodeks karny, 2010, s. 562.

W związku z tym, w celu odzwierciedlenia rzeczywistego stanu realizowania przez Polskę obowiązków nałożonych przez konwencję, a także ze względów wizerunkowych, niezbędne jest doprecyzowanie złożonego zastrzeżenia, zgodnie z zaproponowanym na wstępie brzmieniem.

Zastrzeżenie numer 3:

Obecne zastrzeżenie:

„Rzeczpospolita Polska uznaje zgodnie z art. 78 ust. 2 Konwencji, że obowiązek wszczynania postępowania z urzędu, o którym mowa w art. 55 Konwencji, w zakresie przestępstw określonych w art. 35 Konwencji, nie dotyczy drobnych przestępstw.”. Proponuje się utrzymać w mocy.

W uzasadnieniu projektu ustawy o ratyfikacji Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet zastrzeżenie zostało umotywowane w następujący sposób: „Niezbędne jest jednak zgłoszenie zastrzeżenia do art. 55 Konwencji ze względu na postać art. 217 § 3 k.k., który przewiduje ściganie przestępstwa naruszenia nietykalności z oskarżenia prywatnego (przestępstwo to może być uznane za „drobne” w rozumieniu art. 78 ust. 2 w zw. z art. 35 Konwencji ze względu na relatywnie niskie zagrożenie karą w prawie polskim).”⁸⁾

Od momentu złożenia tego zastrzeżenia, to jest od 2015 r. nie zaszły zmiany prawne, które uzasadniałyby zmianę bądź wycofanie tego zastrzeżenia, z związku z tym zastrzeżenie powinno zostać utrzymane w mocy.

Zastrzeżenie numer 4:

Obecne zastrzeżenie:

„Rzeczpospolita Polska na podstawie art. 78 ust. 2 tiret czwarte zastrzega, że nie będzie stosować art. 58 Konwencji wobec przestępstw przewidzianych w art. 37, 38 i 39 tej Konwencji.”. Proponuje się wycofać.

Zgodnie z art. 58 konwencji strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze i inne środki w celu zapewnienia, by termin przedawnienia wszczęcia postępowania w związku z popełnieniem przestępstw określonych zgodnie z artykułami 36, 37, 38 i 39 konwencji był wystarczający

---

⁸⁾ Druk sejmowy nr 2515, s. 73.

i współmierny do wagi danego przestępstwa, umożliwiając skuteczne wszczęcie ścigania po osiągnięciu przez ofiarę pełnoletności.

Jak wskazano w raporcie wyjaśniającym do konwencji, „Przepis ten stanowi, że okres przedawnienia wszczęcia postępowania sądowego jest wystarczająco długi, aby umożliwić skuteczne wszczęcie postępowania karnego po osiągnięciu przez ofiarę pełnoletności. Obowiązek ten odnosi się zatem wyłącznie do pokrzywdzonych dzieci, które często z różnych powodów nie są w stanie zgłosić popełnionych wobec nich przestępstw przed osiągnięciem pełnoletności. Wyrażenie „termin wystarczający, umożliwiając skuteczne wszczęcie ścigania” oznacza że, po pierwsze, gdy dzieci te osiągną pełnoletność, muszą mieć wystarczająco dużo czasu na przezwycięzenie traumy, co umożliwi im złożenie skargi, a po drugie, że organy ścigania muszą mieć możliwość wniesienia oskarżenia za dane przestępstwa.”⁹⁾

W uzasadnieniu projektu ustawy o ratyfikacji Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet zastrzeżenie zostało umotywowane w następujący sposób: „Artykuł 58 Konwencji zobowiązuje strony do utrzymania karalności przestępstw określonych w artykułach 36–39 konwencji, tak aby możliwe było skuteczne wszczęcie ścigania po osiągnięciu przez ofiarę pełnoletności. W prawie polskim – w odniesieniu do przestępstwa zgwałcenia – zasadę tę realizuje artykuł 101 § 4 k.k. Brak jest jednak podobnych przepisów odnoszących się do przestępstw stypizowanych w artykułach 37, 38 i 39 Konwencji, czyli zmuszania do małżeństwa, okaleczenia żeńskich narządów płciowych oraz przymusowej aborcji i sterylizacji. Dlatego zasadne wydaje się złożenie zastrzeżenia o następującej treści: Rzeczpospolita Polska na podstawie art. 78 ust. 2 tiret czwarte zastrzega, że nie będzie stosować art. 58 Konwencji wobec przestępstw przewidzianych w art. 37, 38 i 39 tej Konwencji”.¹⁰⁾

11 czerwca 2014 r., to jest w dacie przedkładania Marszałkowi Sejmu projektu ustawy o ratyfikacji konwencji, wraz z uzasadnieniem (druk nr 2515), artykuł 101 Kodeksu karnego miał następujące brzmienie: „Art. 101. § 1. Karalność przestępstwa ustaje, jeżeli od czasu jego popełnienia upłynęło lat: (...)

§ 4. W przypadku gdy pokrzywdzonym jest małoletni, przedawnienie karalności przestępstw określonych w art. 189a § 1 oraz w rozdziale XXV nie może nastąpić przed ukończeniem przez tego pokrzywdzonego 30. roku życia.”.

---

⁹⁾ Explanatory Report to the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence, § 296.

¹⁰⁾ Druk sejmowy numer 2515, s. 75.

Przytoczone brzmienie artykułu było wynikiem nowelizacji dokonanej ustawą z dnia 4 kwietnia 2014 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 538), która weszła w życie 26 maja 2014 r.

Przed 26 maja 2014 r., art. 101 § 4 Kodeksu karnego stanowił, że przedawnienie karalności przestępstw określonych w art. 199 § 2 i 3, art. 200, art. 202 § 2 i 4 oraz art. 204 § 3, jak również przestępstw określonych w art. 197, art. 201, art. 202 § 3, art. 203 i art. 204 § 4, w przypadku gdy pokrzywdzonym jest małoletni – nie może nastąpić przed upływem 5 lat od ukończenia przez pokrzywdzonego 18 lat.

Nowelizacja z 2014 r. miała na celu zapewnienie małoletniemu pokrzywdzonemu czasu wystarczającego do skutecznego, samodzielnego wszczęcia postępowania po uzyskaniu przez niego pełnoletności, zgodnie z wymogami art. 33 Konwencji Rady Europy o ochronie dzieci przed seksualnym wykorzystywaniem i niegodziwym traktowaniem w celach seksualnych, sporządzonej w Lanzarote dnia 25 października 2007 r. (Dz. U. z 2015 r. poz. 608) oraz art. 15 ust. 2 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/93/UE z 13 grudnia 2011 r. w sprawie zwalczania niegodziwego traktowania w celach seksualnych i wykorzystywania seksualnego dzieci oraz pornografii dziecięcej, zastępującej decyzję ramową Rady 2004/68/WSiSW. Przyjęte w ustawie rozwiązanie wskazuje, że ustawodawca uznał, że szczególna ochrona małoletnich pokrzywdzonych wymaga, aby w przypadku przestępstw, do których ścigania konieczne jest osiągnięcie dojrzałości, przedawnienie nie mogło nastąpić przed ukończeniem przez pokrzywdzonego 30. roku życia.

Wymagany przez Konwencję o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej „termin niezbędny (...), umożliwiając skuteczne wszczęcie ścigania po osiągnięciu przez ofiarę pełnoletności” nie został określony liczbowo. W cytowanym § 296 raportu wyjaśniającego znajduje się jedynie opisowe przybliżenie znaczenia tego terminu. W tym stanie rzeczy, w braku szczególnych kryteriów, jako standard ustalony dla warunków polskich należy traktować obecnie obowiązujący pułap wiekowy, czyli 30 lat.

Na skutek nowelizacji Kodeksu karnego dokonanej ustawą z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 396), która weszła w życie 1 lipca 2015 r., art. 101 Kodeksu karnego ma następujące brzmienie:

„§ 1. Karalność przestępstwa ustaje, jeżeli od czasu jego popełnienia upłynęło lat:

- 1) 30 – gdy czyn stanowi zbrodnię zabójstwa;
- 2) 20 – gdy czyn stanowi inną zbrodnię;
- 2a) 15 – gdy czyn stanowi występki zagrożony karą pozbawienia wolności przekraczającą 5 lat;

- 3) 10 – gdy czyn stanowi występki zagrożony karą pozbawienia wolności przekraczającą 3 lata;
- 4) 5 – gdy chodzi o pozostałe występki;
- 5) (uchylony). (...)

§ 4. W przypadku:

- 1) występków przeciwko życiu i zdrowiu, popełnionych na szkodę małoletniego, zagrożonych karą, której górna granica przekracza 5 lat pozbawienia wolności,
- 2) przestępstw określonych w rozdziale XXV, popełnionych na szkodę małoletniego albo gdy treści pornograficzne obejmują udział małoletniego

– przedawnienie karalności przestępstwa nie może nastąpić przed ukończeniem przez niego 30. roku życia.”.

Uwzględniając definicję przestępstw z art. 37, 38, 39 konwencji, jeszcze na etapie ratyfikacji konwencji wskazano, że w prawie polskim odpowiadają im przestępstwa z art. 191, 153, 156 i 157 Kodeksu karnego¹¹⁾. Wyliczenie to odnosi się do istnienia w krajowym porządku prawnym przestępstw o znamionach odpowiadających czynom z art. 37, 38, 39 konwencji, co jednak nie wyłącza przyjęcia na etapie postępowania karnego kwalifikacji kumulatywnej czy też kwalifikacji uwzględniającej określone formy sprawcze czy stadialne przestępstwa (np. pomocnictwo bądź usiłowanie), jeśli taka kwalifikacja oddaje obraz karalnego zachowania przypisywanego podejrzanemu/oskarżonemu. Jednakże przedawnienie określa się według czynu, na podstawie którego następuje (nastąpiłoby) skazanie, a tym przy kwalifikacji kumulatywnej jest, zgodnie z art. 11 § 3 Kodeksu karnego, przepis przewidujący karę najsurowszą.

W świetle przedstawionego uzasadnienia, należy stwierdzić, że aktualnie zgodność z konwencją istnieje odnośnie do przestępstwa z art. 153 Kodeksu karnego (przymusowa aborcja) odpowiadającemu art. 39 pkt a konwencji. Występek z art. 153 Kodeksu karnego, należący do kategorii przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu, jest zagrożony karą pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8, zaś w postaci kwalifikowanej od roku do lat 10, wchodzi więc w zakres dyspozycji art. 101 § 4 pkt 1 Kodeksu karnego. Nowelizacja Kodeksu karnego z 2015 r. zwiększyła ochronę dziewcząt poniżej 15. roku życia. W przypadku dziewcząt w wieku 15 lat i powyżej 15. roku życia, przedawnienie karalności tego przestępstwa na zasadach ogólnych nastąpi, odpowiednio, z chwilą ukończenia przez nie 30 lat i po ukończeniu przez nie 30 lat.

---

¹¹⁾ Druk sejmowy nr 2515, s. 67–68.

Odmienne kształtuje się przypadek przestępstw zmuszania do małżeństwa, okaleczenia żeńskich narządów płciowych i sterylizacji. Przestępstwo z art. 191 § 1 Kodeksu karnego jest zagrożone karą pozbawienia wolności do lat 3, przedawnia się więc po upływie 5 lat. Przestępstwo z art. 157 § 1 Kodeksu karnego zagrożone jest karą pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5, przedawnia się więc po upływie 10 lat. Przestępstwa te nie są objęte normą art. 101 § 4 Kodeksu karnego, ponieważ:

- występki z art. 191 § 1 Kodeksu karnego nie jest przestępstwem przeciwko życiu i zdrowiu;
- występki z art. 157 § 1 Kodeksu karnego nie jest zagrożony karą, która przekracza 5 lat pozbawienia wolności.

Karalność wskazanych czynów nie jest więc przedłużana do momentu osiągnięcia przez pokrzywdzonego 30 lat.

Przestępstwo z art. 156 § 1 Kodeksu karnego od 13 lipca 2017 r.¹²⁾ jest zbrodnią, w związku z czym przedawnia się po upływie 20 lat. Jest to jednak okres zbyt krótki w stosunku do pokrzywdzonych młodszych niż 10-letnie – przedawnienie nastąpi bowiem przed ukończeniem przez nie 30 lat. Jako zbrodnia art. 156 § 1 Kodeksu karnego nie wchodzi w zakres art. 101 § 4 Kodeksu karnego, bo ten dotyczy tylko występków.

Reasumując:

- okres przedawnienia przestępstwa wymuszonej aborcji popełnionego na szkodę małoletniej odpowiada wymogom konwencyjnym, co uzasadnia wycofanie zastrzeżenia odnośnie art. 39 pkt a z uwagi na dokonaną zmianę w prawie,
- odnośnie do przestępstw zdefiniowanych w art. 37, art. 38 oraz w art. 39 pkt b konwencji obowiązują normy nie korelujące z art. 58 konwencji.

Należy jednak wskazać, iż Ministerstwo Sprawiedliwości podjęło decyzję o wszczęciu prac legislacyjnych, w celu takiego ukształtowania przepisów, aby przedłużenie okresu przedawnienia, umożliwiające skuteczne wszczęcie ścigania po osiągnięciu przez ofiarę pełnoletności, miało zastosowanie do wszystkich przestępstw, które w prawie krajowym odpowiadają czynom z art. 37, art. 38, art. 39 konwencji. Rezultatem prac będzie dostosowanie prawa krajowego do konwencji, co sprawi, że dalsze utrzymywanie zastrzeżenia jest zbędne. W braku decyzji o wszczęciu prac legislacyjnych, konieczna byłaby częściowa modyfikacja zastrzeżenia numer 4, polegająca na usunięciu z jego tekstu przestępstwa wymuszonej aborcji i utrzymania go w pozostałej części.

---

¹²⁾ Na mocy ustawy z dnia 23 marca 2017 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich oraz ustawy – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. poz. 773).

3. Skutki społeczne, gospodarcze i finansowe zmiany dwóch zastrzeżeń, utrzymania w mocy jednego zastrzeżenia i wycofania jednego zastrzeżenia

Proponowane zmiany dwóch zastrzeżeń oraz wycofanie jednego zastrzeżenia wskazują na postęp w zakresie zapobiegania i zwalczania przemocy wobec kobiet oraz przemocy domowej. Pozytywnym efektem zmian będzie także zwiększenie świadomości w zakresie środków ochrony oraz działań podejmowanych celem wyeliminowania przemocy wobec kobiet i przemocy w rodzinie.

Utrzymanie w mocy jednego zastrzeżenia pozwala na utrzymanie częściowego wyłączenia stosowania art. 55 konwencji w stosunku do Polski, co jest niezbędne, ponieważ nie zaszyły zmiany prawne umożliwiające pełną realizację wymogów tego postanowienia konwencji.

Zmiany nie spowodują skutków gospodarczych.

Proponowana zmiana dwóch zastrzeżeń, utrzymanie w mocy jednego zastrzeżenia i wycofanie jednego zastrzeżenia nie wpływają rozszerzająco na już obowiązujące regulacje krajowe. Zmiana dwóch zastrzeżeń, utrzymanie w mocy jednego zastrzeżenia i wycofanie jednego zastrzeżenia nie spowodują zatem skutków finansowych. W związku z tym zmiana zakresu obowiązywania umowy nie wpłynie na podmioty sektora finansów publicznych w postaci zmniejszenia ich dochodów lub zwiększenia wydatków poza limity przewidziane w częściach budżetowych poszczególnych dysponentów, którzy są odpowiedzialni za realizację postanowień konwencji.

4. Tryb zmiany dwóch zastrzeżeń, utrzymania w mocy jednego zastrzeżenia i wycofania jednego zastrzeżenia

Zmiana dwóch zastrzeżeń, utrzymanie w mocy jednego zastrzeżenia i wycofanie jednego zastrzeżenia, złożonych przez Rzeczpospolitą Polską, spowoduje zmianę zakresu zobowiązań międzynarodowych Rzeczypospolitej Polskiej wynikających z konwencji, które zostały przyjęte w drodze ratyfikacji za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie. W konsekwencji, zgodnie z art. 25 ust. 2 ustawy o umowach międzynarodowych zmiana dwóch zastrzeżeń, utrzymanie w mocy jednego zastrzeżenia i wycofanie jednego zastrzeżenia wymaga zastosowania takiej samej procedury, to jest, na wniosek Rady Ministrów, decyzji Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie.

DZIENNIK USTAW

RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Warszawa, dnia 8 lipca 2015 r.

Poz. 961

KONWENCJA

Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej,

sporządzona w Stambule dnia 11 maja 2011 r.

W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej

PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

podaje do powszechnej wiadomości:

Dnia 11 maja 2011 r. w Stambule została sporządzona Konwencja Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, w następującym brzmieniu:

Przekład

KONWENCJA RADY EUROPY O ZAPOBIEGANIU I ZWALCZANIU PRZEMOCY WOBEC KOBIET I PRZEMOCY DOMOWEJ

Preambuła

Państwa członkowskie Rady Europy i inni sygnatariusze niniejszej konwencji:

przywołując Konwencję o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (ETS Nr 5 z 1950 r.) oraz protokoły do niej, Europejską Kartę Społeczną (ETS Nr 35 z 1961 r., zmieniona w 1996 r., ETS Nr 163), Konwencję Rady Europy w sprawie działań przeciwko handlowi ludźmi (ETS Nr 197 z 2005 r.) oraz Konwencję Rady Europy o ochronie dzieci przed seksualnym wykorzystaniem i niegodziwym traktowaniem w celach seksualnych (ETS Nr 201 z 2007 r.),

przywołując następujące zalecenia Komitetu Ministrów dla państw członkowskich Rady Europy: Zalecenie Rec (2002)5 w sprawie ochrony kobiet przed przemocą, Zalecenie CM/Rec (2007)17 w sprawie standardów i mechanizmów dotyczących równości kobiet i mężczyzn, Zalecenie CM/Rec (2010)10 w sprawie roli mężczyzn i kobiet w zapobieganiu konfliktom i ich rozwiązywaniu oraz w umacnianiu pokoju, a także inne właściwe zalecenia,

biorąc pod uwagę rosnący zbiór orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, które wyznacza ważne standardy dotyczące przemocy wobec kobiet,

mając na względzie Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych (1966), Międzynarodowy Pakt Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych (1966), Konwencję Narodów Zjednoczonych w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet (1979) i Protokół Fakultatywny do niej (1999), a także zalecenie ogólne nr 19 Komitetu do spraw likwidacji dyskryminacji kobiet w sprawie przemocy wobec kobiet, Konwencję o prawach dziecka (1989) i Protokoły Fakultatywne do niej (2000) oraz Konwencję o prawach osób niepełnosprawnych (2006), mając na względzie Rzymski Statut Międzynarodowego Trybunału Karnego (2002),

przywołując podstawowe zasady międzynarodowego prawa humanitarnego, zwłaszcza Konwencję genewską o ochronie osób cywilnych podczas wojny (1949) oraz Protokoły Dodatkowe I i II (1977),

potępiając wszystkie formy przemocy wobec kobiet i przemocy domowej,

uznając, że wdrożenie *de jure* i *de facto* równości kobiet i mężczyzn ma zasadnicze znaczenie dla zapobiegania przemocy wobec kobiet,

uznając, że przemoc wobec kobiet jest przejawem nierównych stosunków władzy między kobietami a mężczyznami na przestrzeni wieków, które doprowadziły do dominacji mężczyzn nad kobietami i dyskryminacji kobiet, a także uniemożliwiły pełen rozwój kobiet,

uznając strukturalny charakter przemocy wobec kobiet jako przemocy ze względu na płeć oraz fakt, że przemoc wobec kobiet stanowi jeden z podstawowych mechanizmów społecznych poprzez który kobiety są spychane na podległą pozycję względem mężczyzn,

uznając, z najwyższą troską, że kobiety i dziewczęta są często narażone na drastyczne formy przemocy takie jak: przemoc domowa, molestowanie seksualne, gwałt, małżeństwo z przymusu, przestępstwa popełniane w imię „honoru” i okaleczanie narządów płciowych, które stanowią poważne naruszenie praw człowieka kobiet i dziewcząt oraz główną przeszkodę w zapewnieniu równości kobiet i mężczyzn,

zwracając uwagę na ciągłe naruszenia praw człowieka w trakcie konfliktów zbrojnych, dotyczące ludność cywilną, zwłaszcza kobiety i przybierające formę stosowanych na szeroką skalę lub systematycznie gwałtów oraz przemocy seksualnej, jak również na możliwość eskalacji przemocy ze względu na płeć, zarówno w trakcie konfliktu, jak i po jego zakończeniu,

uznając, że kobiety i dziewczęta są bardziej niż mężczyźni narażone na przemoc ze względu na płeć,

uznając, że przemoc domowa dotyka kobiety w nieproporcjonalnie większym stopniu oraz że mężczyźni mogą również być jej ofiarami,

uznając, że dzieci są ofiarami przemocy domowej, również jako świadkowie przemocy w rodzinie,

dążąc do stworzenia Europy wolnej od przemocy wobec kobiet i przemocy domowej,

uzgodniły, co następuje:

Rozdział I – Cele, definicje, równość i niedyskryminacja, zobowiązania ogólne

Artykuł 1

Cele konwencji

1. Niniejsza konwencja ma na celu:

- a. ochronę kobiet przed wszystkimi formami przemocy oraz zapobieganie, ściganie i eliminację przemocy wobec kobiet i przemocy domowej,
- b. przyczynianie się do eliminacji wszystkich form dyskryminacji kobiet oraz wspieranie rzeczywistej równości kobiet i mężczyzn, w tym poprzez umacnianie samodzielnej pozycji kobiet,
- c. stworzenie ogólnych ram, polityki i działań na rzecz ochrony i wsparcia wszystkich ofiar przemocy wobec kobiet i przemocy domowej,
- d. popieranie współpracy międzynarodowej, mającej na celu eliminację przemocy wobec kobiet i przemocy domowej,

- e. zapewnienie wsparcia i pomocy organizacjom i organom ścigania dla skutecznej współpracy mającej na celu przyjęcie zintegrowanego podejścia do eliminacji przemocy wobec kobiet i przemocy domowej.

2. W celu zapewnienia wdrożenia jej postanowień przez Strony niniejsza konwencja ustanawia specjalny mechanizm monitorowania.

Artykuł 2

Zakres konwencji

1. Niniejsza konwencja ma zastosowanie do wszystkich form przemocy wobec kobiet, w tym przemocy domowej, która dotyka kobiety w nieproporcjonalnie większym stopniu.
2. Strony zachęca się do stosowania niniejszej konwencji do wszystkich ofiar przemocy domowej. Przy stosowaniu niniejszej konwencji Strony poświęcają szczególną uwagę kobietom będącym ofiarami przemocy ze względu na płeć.
3. Niniejszą konwencję stosuje się w czasie pokoju i w trakcie konfliktów zbrojnych.

Artykuł 3

Definicje

Dla celów niniejszej konwencji:

- a. „przemoc wobec kobiet” rozumie się jako naruszenie praw człowieka i formę dyskryminacji kobiet i oznacza wszelkie akty przemocy ze względu na płeć, które powodują lub mogą prowadzić do fizycznej, seksualnej, psychologicznej lub ekonomicznej szkody lub cierpienia kobiet, w tym również groźby takich aktów, przymus lub arbitralne pozbawianie wolności, zarówno w życiu publicznym, jak i prywatnym,
- b. „przemoc domowa” oznacza wszelkie akty przemocy fizycznej, seksualnej, psychologicznej lub ekonomicznej zdarzające się w rodzinie lub gospodarstwie domowym, lub między byłymi, lub obecnymi małżonkami, lub partnerami, niezależnie od tego, czy sprawca i ofiara dzielą lub dzielili miejsce zamieszkania, czy nie,
- c. „płeć społeczno-kulturowa” oznacza społecznie skonstruowane role, zachowania, działania i atrybuty, które dane społeczeństwo uznaje za odpowiednie dla kobiet lub mężczyzn,
- d. „przemoc wobec kobiet ze względu na płeć” oznacza przemoc skierowaną przeciwko kobiecie ponieważ jest kobietą lub która dotyka kobiety w nieproporcjonalnie większym stopniu,
- e. „ofiara” oznacza każdą osobę fizyczną, której dotyczą zachowania wymienione w punkcie a i b,
- f. „kobiety” oznacza również dziewczęta poniżej osiemnastego roku życia.

Artykuł 4

Podstawowe prawa, równość i niedyskryminacja

1. Strony przyjmą środki ustawodawcze i inne środki, konieczne by promować i chronić prawa wszystkich, zwłaszcza kobiet, do życia wolnego od przemocy w sferze publicznej i prywatnej.
2. Strony potępiają wszelkie formy dyskryminacji kobiet i przyjmą, bez zwłoki, konieczne środki ustawodawcze i inne środki w celu jej zapobiegania, zwłaszcza przez:

- wpisanie do krajowych konstytucji lub innego właściwego ustawodawstwa zasady równości kobiet i mężczyzn oraz zapewnienie stosowania tej zasady w praktyce,
- zakazanie dyskryminacji kobiet, także poprzez ustanowienie sankcji, gdy to stosowne,
- uchylanie regulacji prawnych i praktyk, które dyskryminują kobiety.

3. Wdrażanie postanowień niniejszej konwencji przez Strony, zwłaszcza środków chroniących prawa ofiar, będzie zapewnione bez jakiegokolwiek dyskryminacji ze względu na: płeć, płeć społeczno-kulturową, rasę, kolor skóry, język, religię, poglądy polityczne i inne, pochodzenie narodowe lub społeczne, przynależność do mniejszości narodowej, sytuację majątkową, urodzenie, orientację seksualną, tożsamość płciową, wiek, stan zdrowia, niepełnosprawność, stan cywilny, status uchodźcy, migranta lub inny.

4. W myśl postanowień niniejszej konwencji szczególne środki, konieczne by zapobiegać przemocy ze względu na płeć i chronić przed nią kobiety, nie są uznawane za dyskryminujące.

Artykuł 5

Zasady odpowiedzialności państwa i należyta staranność

1. Strony powstrzymują się od udziału w jakichkolwiek aktach przemocy wobec kobiet i zapewnią przestrzeganie tego obowiązku przez władze państwowe, urzędników, osoby działające na zlecenie władz państwowych, instytucje i inne jednostki działające w imieniu państwa.

2. Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze i inne środki dla zapewnienia należytej staranności w zapobieganiu, ściganiu, karaniu oraz naprawieniu szkody wynikającej z aktów przemocy objętych zakresem konwencji, które są popełniane przez podmioty inne niż państwowe.

Artykuł 6

Polityka uwzględniająca kwestie płci

Strony zobowiązują się uwzględniać perspektywę płci w toku wdrażania i oceniania wpływu postanowień niniejszej konwencji oraz zobowiązują się promować i wdrażać politykę równości kobiet i mężczyzn oraz umacniania samodzielnej pozycji kobiet .

Rozdział II – Zintegrowana polityka i gromadzenie danych

Artykuł 7

Kompleksowa i skoordynowana polityka

1. Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze i inne środki by ustanowić i wdrażać ogólnokrajową skuteczną, kompleksową i skoordynowaną politykę obejmującą wszelkie właściwe środki mające na celu zapobieganie i zwalczanie wszystkich form przemocy objętych zakresem niniejszej konwencji, a także zapewnić holistyczne podejście do przemocy wobec kobiet.

2. Strony zagwarantują, że polityka, o której mowa w ustępie 1, na pierwszym miejscu stawiać będzie prawa ofiary i będzie wdrażana w ramach skutecznej współpracy wszystkich odpowiednich organów, instytucji i organizacji.

3. Środki podejmowane zgodnie z niniejszym artykułem będą uwzględniać, gdy to stosowne, udział wszystkich właściwych podmiotów, takich jak agencje rządowe, parlamenty oraz władze

krajowe, regionalne i lokalne, krajowe instytucje ochrony praw człowieka, a także organizacje społeczeństwa obywatelskiego.

Artykuł 8

Środki finansowe

Strony przeznaczają odpowiednie środki finansowe i zasoby ludzkie by właściwie wdrażać zintegrowaną politykę, działania i programy mające na celu zapobieganie i zwalczanie wszystkich form przemocy objętych zakresem niniejszej konwencji, w tym również podejmowane przez organizacje pozarządowe i społeczeństwo obywatelskie.

Artykuł 9

Organizacje pozarządowe i społeczeństwo obywatelskie

Strony uznają, zachęcają i wspierają, na wszystkich szczeblach, działania w zakresie zwalczania przemocy wobec kobiet podejmowane przez odpowiednie organizacje pozarządowe oraz przez społeczeństwo obywatelskie, a także nawiązują skuteczną współpracę z tymi organizacjami.

Artykuł 10

Instytucja koordynująca

1. Strony wyznaczają lub ustanowią jedną lub więcej instytucji odpowiedzialnych za koordynację, wdrażanie, monitorowanie oraz ocenę polityki i działań mających na celu zapobieganie i zwalczanie wszystkich form przemocy objętym zakresem niniejszej konwencji. Instytucje te będą koordynować zbieranie danych, o których mowa w artykule 11, a także analizować i rozpowszechniać ich wyniki.
2. Strony zagwarantują, że instytucje wyznaczone lub ustanowione zgodnie z niniejszym artykułem otrzymywać będą ogólne informacje o środkach podejmowanych zgodnie z Rozdziałem VIII.
3. Strony zagwarantują, że instytucje wyznaczone lub ustanowione zgodnie z niniejszym artykułem będą mogły porozumiewać się ze sobą bezpośrednio oraz utrzymywać kontakty ze swoimi odpowiednikami w innych Stronach.

Artykuł 11

Gromadzenie i analiza danych

1. Dla celów niniejszej konwencji Strony zobowiązują się do:
  - a. gromadzenia zdezagregowanych danych statystycznych, w odpowiednim podziale i w regularnych odstępach czasu, dotyczących przypadków wszystkich form przemocy objętych zakresem niniejszej konwencji,
  - b. wspierania badań dotyczących wszystkich form przemocy objętych zakresem niniejszej konwencji w celu poznania ich przyczyn i skutków, częstości występowania oraz karalności, a także skuteczności działań podejmowanych w celu wykonania niniejszej konwencji,
2. Strony podejmą starania w celu przeprowadzania badań ludności, w regularnych odstępach czasu, by oceniać skalę i tendencje w stosowaniu wszystkich form przemocy objętych zakresem niniejszej konwencji.

3. Strony przekazywać będą grupie ekspertów, o której mowa w artykule 66 niniejszej konwencji, informacje zebrane zgodnie z niniejszym artykułem, w celu wspierania współpracy międzynarodowej oraz umożliwienia analizy porównawczej na szczeblu międzynarodowym.
4. Strony zapewnią, by dane zbierane zgodnie z niniejszym artykułem były publicznie dostępne.

Rozdział III – Zapobieganie

Artykuł 12

Zobowiązania ogólne

1. Strony podejmą konieczne środki by promować zmianę społecznych i kulturowych wzorców zachowań kobiet i mężczyzn w celu wykorzenia uprzedzeń, zwyczajów, tradycji oraz innych praktyk opartych na idei niższości kobiet lub na stereotypowych rolach kobiet i mężczyzn.
2. Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze i inne środki by zapobiegać wszystkim formom przemocy objętym zakresem niniejszej konwencji, popełnianych przez osoby fizyczne lub prawne.
3. Przy podejmowaniu wszelkich środków zgodnie z postanowieniami niniejszego rozdziału należy mieć na uwadze i odnieść się do specyficznych potrzeb osób narażonych na przemoc ze względu na szczególne okoliczności oraz należy mieć na względzie prawa człowieka wszystkich ofiar.
4. Strony podejmą działania konieczne by zachęcać wszystkich członków społeczeństwa, zwłaszcza mężczyzn i chłopców, do aktywnego udziału w zapobieganiu wszystkim formom przemocy objętym zakresem niniejszej konwencji.
5. Strony zapewnią, by kultura, zwyczaj, religia, tradycja lub tzw. „honor” nie były uznawane za usprawiedliwiające wszelkie akty przemocy objęte zakresem niniejszej konwencji.
6. Strony podejmą działania konieczne by promować programy i działania na rzecz umacniania samodzielnej pozycji kobiet.

Artykuł 13

Podnoszenie świadomości

1. Strony promują lub realizują, regularnie i na wszystkich szczeblach, programy na rzecz podnoszenia świadomości, w tym we współpracy z krajowymi instytucjami ochrony praw człowieka oraz instytucjami do spraw równego traktowania, społeczeństwem obywatelskim i organizacjami pozarządowymi, szczególnie z organizacjami kobiet, gdy to stosowne, w celu podniesienia świadomości oraz lepszego rozumienia przez społeczeństwo różnych przejawów wszystkich form przemocy objętych zakresem niniejszej konwencji, ich wpływu na dzieci, a także potrzeby zapobiegania przemocy.
2. Strony zapewnią szerokie rozpowszechnianie informacji na temat dostępnych rozwiązań w zakresie zapobiegania aktom przemocy objętym zakresem niniejszej konwencji.

Artykuł 14

Edukacja

1. Strony podejmą, gdy to stosowne, konieczne działania by wprowadzić do programów nauczania na wszystkich etapach edukacji, dostosowane do etapu rozwoju uczniów treści dotyczące równości kobiet i mężczyzn, niestereotypowych ról społeczno-kulturowych,

wzajemnego szacunku, rozwiązywania konfliktów w relacjach międzyludzkich bez uciekania się do przemocy, przemocy wobec kobiet ze względu na płeć oraz gwarancji nienaruszalności osoby.

2. Strony podejmą konieczne działania by promować zasady, o których mowa w ustępie 1, w ramach nieformalnego nauczania, jak również w ramach działalności sportowej, kulturalnej i rekreacyjnej oraz w mediach.

Artykuł 15

Szkolenie specjalistów

1. Strony zapewnią lub zreorganizują odpowiednie szkolenie osób mających zawodowy kontakt z ofiarami lub sprawcami wszystkich aktów przemocy objętych zakresem niniejszej konwencji. Szkolenia dotyczyć będą zapobiegania oraz wykrywania aktów przemocy, równości kobiet i mężczyzn, potrzeb i praw ofiar przemocy oraz sposobów zapobiegania wtórnej wiktymizacji.

2. Strony zachęcają, by szkolenie, o którym mowa w ustępie 1, obejmowało kwestie skoordynowanej międzyinstytucjonalnej współpracy umożliwiającej wszechstronne i odpowiednie rozpatrywanie zgłoszeń przypadków przemocy objętych zakresem niniejszej konwencji.

Artykuł 16

Programy zapobiegawcze i programy leczenia

1. Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki ustanawiające lub wspierające programy mające na celu nauczenie sprawców przemocy domowej przyjmowania zachowań zakładających niestosowanie przemocy w relacjach międzyludzkich, tak by zapobiegać kolejnym aktom przemocy oraz zaniechać uciekania się do agresywnych wzorców zachowań.

2. Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki ustanawiające lub wspierające programy leczenia zapobiegające recydywie sprawców przestępstw, zwłaszcza sprawców przestępstw na tle seksualnym.

3. Podejmując środki, o których mowa w ustępach 1 i 2 Strony zapewnią, by bezpieczeństwo, wsparcie i poszanowanie praw człowieka ofiary miało pierwszorzędny charakter oraz, gdy to stosowne, programy te były ustanawiane i wdrażane w ścisłej współpracy z wyspecjalizowanymi jednostkami zapewniającymi wsparcie ofiarom.

Artykuł 17

Udział sektora prywatnego i mediów

1. Strony będą zachęcać sektor prywatny, sektor technologii informacyjnych i komunikacyjnych oraz środki masowego przekazu, z poszanowaniem wolności wypowiedzi i ich niezależności, do uczestnictwa w opracowywaniu i wdrażaniu odpowiednich strategii, a także w ustalaniu wytycznych i wewnętrznych standardów, w celu zapobiegania przemocy wobec kobiet oraz wspierania poszanowania ich godności.

2. We współpracy z sektorem prywatnym, Strony będą rozwijać i promować wśród dzieci, rodziców oraz wychowawców umiejętności jak radzić sobie w środowisku informacyjnym i komunikacyjnym które umożliwia dostęp do poniżających treści o charakterze seksualnym lub dotyczących przemocy, które mogą być szkodliwe.

Rozdział IV – Ochrona i wsparcie

Artykuł 18

Zobowiązania ogólne

1. Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki by chronić wszystkie ofiary przed kolejnymi aktami przemocy.
2. Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki, zgodnie z prawem wewnętrznym, zapewniające istnienie odpowiednich mechanizmów gwarantujących skuteczną współpracę wszystkich właściwych organów państwowych, w tym sądów, prokuratury, organów ścigania, władz lokalnych i regionalnych, a także organizacji pozarządowych i innych organizacji i podmiotów, właściwych w sprawach udzielania ochrony i wsparcia ofiarom i świadkom wszystkich form przemocy objętych zakresem niniejszej konwencji, w tym również poprzez odwołanie się do służb wsparcia o charakterze ogólnym i wyspecjalizowanym, o których mowa w artykułach 20 i 22 niniejszej konwencji.
3. Strony zapewnią, by środki ustanowione zgodnie z postanowieniami niniejszego rozdziału:
  - opierały się na uwzględnieniu aspektu płci w pojmowaniu przemocy wobec kobiet oraz przemocy domowej i były ukierunkowane na zagwarantowanie ofiarom ich praw człowieka oraz bezpieczeństwa,
  - opierały się na zintegrowanym podejściu, uwzględniającym stosunki między ofiarami, sprawcami, dziećmi i ich szerszym środowiskiem społecznym,
  - miały na celu uniknięcie wtórnej wiktymizacji,
  - miały na celu umacnianie samodzielnej pozycji i niezależność ekonomiczną kobiet będących ofiarami przemocy,
  - gdy to stosowne, umożliwiały umieszczenie w jednym miejscu zespołu służb zapewniających ochronę i wsparcie,
  - były ukierunkowane na szczególne potrzeby osób podatnych na przemoc, w tym dzieci będących ofiarami, oraz były dla nich dostępne.
4. Udzielanie świadczeń nie będzie zależeć od woli ofiary co do wszczęcia postępowania lub zeznawania przeciwko sprawcy.
5. Strony podejmą odpowiednie środki mające na celu zapewnienie ochrony konsularnej lub innej ochrony oraz wsparcia swoich obywateli, jak też innych ofiar uprawnionych do takiej ochrony, zgodnie z zobowiązaniami wynikającymi dla nich z prawa międzynarodowego.

Artykuł 19

Informowanie

Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki mające na celu zapewnienie, by ofiary otrzymywały odpowiednie i na czas informacje dotyczące dostępnego wsparcia oraz środków prawnych, w zrozumiałym dla nich języku.

Artykuł 20

Wsparcie ogólne

1. Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki zapewniające ofiarom dostęp do usług ułatwiających im przezwyciężenie skutków doznanej przemocy. W miarę konieczności, środki te powinny obejmować takie usługi jak: poradnictwo prawne i

psychologiczne, wsparcie finansowe, pomoc mieszkaniową, edukację, szkolenia oraz pomoc w znalezieniu zatrudnienia.

2. Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki zapewniające ofiarom dostęp do opieki zdrowotnej i służb socjalnych, które będą odpowiednio finansowane, a specjaliści będą przygotowani do udzielania pomocy ofiarom i kierowania ich do odpowiednich służb.

Artykuł 21

Pomoc w składaniu skarg indywidualnych i zbiorowych

Strony zapewnią, by ofiary miały dostęp do odpowiednich regionalnych i międzynarodowych mechanizmów składania skarg indywidualnych i zbiorowych oraz dostęp do informacji w tym zakresie. Strony będą wspierać udzielanie ofiarom fachowej i wrażliwej pomocy w składaniu skarg.

Artykuł 22

Wsparcie specjalistyczne

1. Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki mające na celu zapewnienie lub zorganizowanie, odpowiednio rozmieszczonych terytorialnie, specjalistycznych usług wsparcia doraźnego, krótko- i długoterminowego, dostępnych dla każdej ofiary aktu przemocy objętej zakresem niniejszej konwencji.
2. Strony zapewnią lub zorganizują specjalistyczne usługi wsparcia wszystkich kobiet ofiar przemocy oraz ich dzieci.

Artykuł 23

Schroniska

Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki mające na celu utworzenie wystarczającej liczby odpowiednich i łatwo dostępnych schronisk oferujących bezpieczne zakwaterowanie oraz aktywną pomoc ofiarom, zwłaszcza kobietom i ich dzieciom.

Artykuł 24

Telefony zaufania

Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki mające na celu ustanowienie ogólnokrajowego, całodobowego, bezpłatnego telefonu zaufania udzielającego porad w sprawie wszystkich form przemocy objętych zakresem niniejszej konwencji, z zachowaniem poufności lub anonimowości osób dzwoniących.

Artykuł 25

Wsparcie ofiar przemocy seksualnej

Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki mające na celu utworzenie wystarczającej liczby odpowiednich i łatwo dostępnych ośrodków świadczących pomoc ofiarom

gwałtów lub przemocy seksualnej, zapewniających badania lekarskie i z zakresu medycyny sądowej, wsparcie pourazowe oraz poradnictwo.

Artykuł 26

Ochrona i wsparcie małoletnich świadków

1. Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki zapewniające, by przy udzielaniu ochrony i wsparcia ofiarom przykładana była należyta uwaga do praw i potrzeb dzieci będących świadkami wszystkich form przemocy objętych zakresem niniejszej konwencji.
2. Środki podejmowane zgodnie z niniejszym artykułem obejmować będą dostosowaną do wieku pomoc psychologiczną i pomoc społeczną dla dzieci będących świadkami wszystkich form przemocy objętych zakresem niniejszej konwencji, oraz będą podejmowane mając na względzie dobro dziecka.

Artykuł 27

Zgłaszanie

Strony podejmą konieczne środki zachęcające osoby będące świadkami aktów przemocy objętych zakresem niniejszej konwencji lub osoby mające uzasadnione podstawy, by podejrzewać, że tego typu akt może zostać popełniony bądź że można spodziewać się kolejnych aktów przemocy, do zgłaszania tego właściwym organizacjom lub władzom.

Artykuł 28

Zgłaszanie przez specjalistów

Strony podejmą konieczne środki zapewniające, by zasady poufności nałożone przez prawo wewnętrzne na osoby wykonujące niektóre zawody nie stanowiły, w odpowiednich okolicznościach, przeszkody w zgłoszeniu właściwym organizacjom lub władzom uzasadnionego podejrzenia popełnienia poważnego aktu przemocy objętego zakresem niniejszej konwencji lub jeżeli można spodziewać się kolejnych aktów przemocy.

Rozdział V – Prawo materialne

Artykuł 29

Postępowanie cywilne i zadośćuczynienie

1. Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki zapewniające ofiarom odpowiednie środki prawa cywilnego przeciw sprawcy.
2. Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki zapewniające ofiarom, zgodnie z ogólnymi zasadami prawa międzynarodowego, odpowiednie środki prawa cywilnego przeciw władzom państwowym które nie dopełniły obowiązku podjęcia koniecznych działań zapobiegawczych lub ochronnych leżących w zakresie ich uprawnień.

Artykuł 30

Odszkodowanie

1. Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki zapewniające, by ofiary miały prawo domagać się odszkodowania od sprawców za każde z przestępstw ustalone zgodnie z niniejszą konwencją.
2. Odpowiednie odszkodowanie od państwa przyznawane będzie tym, którzy doznali poważnego uszkodzenia ciała lub uszczerbku na zdrowiu, o ile szkoda nie została naprawiona z innych źródeł, na przykład przez sprawcę, z ubezpieczenia lub finansowanych przez państwo świadczeń zdrowotnych i społecznych. Nie wyklucza to prawa Stron domagania się od sprawcy zwrotu przyznanego ofierze odszkodowania, pod warunkiem, że zapewniona będzie odpowiednia ochrona bezpieczeństwa ofiary.
3. Środki podjęte zgodnie z ustępem 2 zagwarantują przyznanie odszkodowania w rozsądnym terminie.

Artykuł 31

Opieka, prawo widzenia i bezpieczeństwo

1. Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki w celu zapewnienia, by przy ustalaniu prawa do opieki i do widzenia z dzieckiem były brane pod uwagę przypadki przemocy objęte zakresem niniejszej konwencji.
2. Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki w celu zapewnienia, by wykonywanie prawa do opieki i do widzenia z dzieckiem nie stanowiło zagrożenia dla praw i bezpieczeństwa ofiary lub dzieci.

Artykuł 32

Cywilne konsekwencje przymusowych małżeństw

Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki w celu zapewnienia, by małżeństwa zawarte pod przymusem mogły być unieważniane, anulowane lub rozwiązywane bez nadmiernego ciężaru finansowego lub administracyjnego dla ofiary.

Artykuł 33

Przemoc psychiczna

Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki w celu zapewnienia, by za umyślne stosowanie nacisków lub gróźb, poważnie naruszających równowagę psychiczną innej osoby, groziła odpowiedzialność karna.

Artykuł 34

Nękanie

Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki w celu zapewnienia, by za umyślne, powtarzające się zastraszanie innej osoby powodujące, że obawia się ona o swoje bezpieczeństwo, groziła odpowiedzialność karna.

Artykuł 35

Przemoc fizyczna

Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki w celu zapewnienia, by za umyślne dopuszczenie się aktów przemocy fizycznej wobec innej osoby groziła odpowiedzialność karna.

Artykuł 36

Przemoc seksualna, w tym gwałt

1. Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki w celu zapewnienia, by za następujące umyślne czynności groziła odpowiedzialność karna:
  - a. penetracja waginalna, analna lub oralna o charakterze seksualnym ciała innej osoby jakkolwiek częścią ciała lub przedmiotem, bez jej zgody,
  - b. inne czynności o charakterze seksualnym wobec innej osoby, bez jej zgody,
  - c. doprowadzenie innej osoby, bez jej zgody, do podjęcia czynności o charakterze seksualnym z osobą trzecią.
2. Zgoda musi być udzielona dobrowolnie jako wyraz wolnej woli, co należy oceniać w świetle danych okoliczności.
3. Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki w celu zapewnienia, by postanowienia ustępu 1 stosowały się również do czynów podejmowanych wobec byłych lub obecnych małżonków, lub partnerów, zgodnie z tym, jak to uznaje prawo wewnętrzne.

Artykuł 37

Przymusowe małżeństwa

1. Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki w celu zapewnienia, by za umyślne działania polegające na zmuszaniu osoby dorosłej lub dziecka do zawarcia małżeństwa groziła odpowiedzialność karna.
2. Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki w celu zapewnienia, by za umyślne działania polegające na zwabieniu osoby dorosłej lub dziecka na terytorium Strony lub państwa innego niż to, które zamieszkuje, w celu zmuszenia osoby dorosłej lub dziecka do zawarcia małżeństwa, groziła odpowiedzialność karna.

Artykuł 38

Okaleczanie narządów płciowych kobiet

- Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki w celu zapewnienia, by za następujące umyślne działania groziła odpowiedzialność karna:
- a. wycinanie, infibulacja lub każde inne okaleczenie całości lub którejkolwiek części warg sromowych większych, warg sromowych mniejszych lub łechtaczki,
  - b. zmuszanie kobiety lub doprowadzenie jej do poddania się którejkolwiek z czynności wymienionej w punkcie a,
  - c. zachęcanie, zmuszanie lub doprowadzenie dziewczynki do poddania się którejkolwiek z czynności wymienionej w punkcie a.

Artykuł 39

Przymusowa aborcja i sterylizacja

Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki w celu zapewnienia, by za następujące umyślne działania groziła odpowiedzialność karna:

- a. przeprowadzenie aborcji u kobiety bez jej uprzedniej i świadomej zgody,
- b. przeprowadzenie zabiegu chirurgicznego u kobiety, którego celem jest uniemożliwienie jej dalszej naturalnej prokreacji, bez jej uprzedniej i świadomej zgody lub jeżeli nie rozumie tego zabiegu.

Artykuł 40

Molestowanie seksualne

Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki w celu zapewnienia, by za jakąkolwiek formę niepożądanych zachowań werbalnych, niewerbalnych lub fizycznych o charakterze seksualnym, których celem lub skutkiem jest naruszenie godności osoby, zwłaszcza poprzez tworzenie atmosfery zastraszenia, wrogości, upodlenia, poniżenia lub obrazy, groziła odpowiedzialność karna lub inny rodzaj odpowiedzialności prawnej.

Artykuł 41

Pomocnictwo, podżeganie i usiłowanie

1. Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki w celu zapewnienia, by za umyślne pomocnictwo lub podżeganie do popełnienia przestępstw, o których mowa w artykułach 33, 34, 35, 36, 37, 38 punkt a oraz 39 niniejszej konwencji, groziła odpowiedzialność karna.
2. Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki w celu zapewnienia, by za umyślne usiłowanie popełnienia czynów, o których mowa w artykułach 35, 36, 37, 38 punkt a oraz 39 niniejszej konwencji, groziła odpowiedzialność karna.

Artykuł 42

Niedopuszczalne usprawiedliwianie zbrodni, w tym tak zwanych „zbrodni honorowych”

1. Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki w celu zapewnienia, by w postępowaniu karnym wszczętym w związku z popełnieniem któregośkolwiek z aktów przemocy objętych zakresem niniejszej konwencji, kultura, zwyczaj, religia, tradycja lub tak zwany „honor” nie stanowiły usprawiedliwienia popełnienia takiego aktu. Obejmuje to zwłaszcza twierdzenia, że ofiara naruszyła kulturowe, religijne, społeczne lub tradycyjne normy lub zwyczaje stanowiące kryteria właściwego zachowania.
2. Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki w celu zapewnienia, by podżeganie dziecka do popełnienia aktów, o których mowa w ustępie 1, nie pomniejszało odpowiedzialności karnej osoby podżegającej za popełnione akty.

Artykuł 43

Zastosowanie przestępstw karnych

Przestępstwa, o których mowa w niniejszej konwencji, mają zastosowanie bez względu na charakter stosunków między ofiarą a sprawcą.

Artykuł 44

Jurysdykcja

1. Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki ustanawiające jurysdykcję do ścigania wszystkich przestępstw, o których mowa w niniejszej konwencji, jeżeli przestępstwo zostało popełnione:

- a. na ich terytorium, lub
- b. na pokładzie statku pływającego pod ich banderą, lub
- c. na pokładzie samolotu zarejestrowanego zgodnie z ich prawem, lub
- d. przez ich obywateli, lub
- e. przez osobę zamieszkującą na ich terytorium.

2. Strony będą starać się przyjąć konieczne środki ustawodawcze lub inne środki ustanawiające jurysdykcję w sprawach wszystkich przestępstw, o których mowa w niniejszej konwencji, jeżeli przestępstwo zostało popełnione przeciwko ich obywatelowi lub osobie zamieszkującej na ich terytorium.

3. Na potrzeby ścigania za przestępstwa, o których mowa w artykułach 36, 37, 38 oraz 39 niniejszej konwencji, Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki w celu zapewnienia, by ich jurysdykcja nie była uzależniona od tego, czy te czyny uznawane są za przestępstwo na terytorium, na którym zostały popełnione.

4. Na potrzeby ścigania za przestępstwa, o których mowa w artykułach 36, 37, 38 oraz 39 niniejszej konwencji, Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki w celu zapewnienia, by ich jurysdykcja w odniesieniu do lit. d i e. ustępu 1 nie była uzależniona od tego, że ściganie może być wszczęte jedynie na podstawie zawiadomienia przez ofiarę o popełnieniu przestępstwa lub od powiadomienia przez państwo, gdzie przestępstwo zostało popełnione.

5. Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki ustanawiające jurysdykcję w odniesieniu do przestępstw, o których mowa w niniejszej konwencji, w przypadkach, gdy domniemany sprawca jest obecny na ich terytorium i nie podlega wydaleniu do innej Strony wyłącznie ze względu na obywatelstwo.

6. W przypadku gdy więcej niż jedna Strona domaga się uznania swojej jurysdykcji w sprawie domniemanego przestępstwa, o którym mowa w niniejszej konwencji, zainteresowane Strony, gdy to stosowne, porozumiewają się ze sobą w celu ustalenia najodpowiedniejszej jurysdykcji na potrzeby ścigania.

7. Bez uszczerbku dla ogólnych zasad prawa międzynarodowego, niniejsza konwencja nie wyklucza jurysdykcji w sprawach karnych wykonywanej przez Stronę zgodnie z jej prawem wewnętrznym.

Artykuł 45

Sankcje i środki

1. Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki w celu zapewnienia, by przestępstwa, o których mowa w niniejszej konwencji, podlegały karze w postaci skutecznych, proporcjonalnych i odstraszących sankcji uwzględniających ich wagę. Sankcje te obejmą, o ile to właściwe, kary pozbawienia wolności mogące stanowić podstawę ekstradycji.

2. Strony mogą podjąć inne środki w stosunku do sprawców, takie jak:

- monitorowanie lub nadzór nad osobami skazanymi,
- pozbawienie praw rodzicielskich, jeżeli dobro dziecka, mogące obejmować bezpieczeństwo ofiary, nie może być zagwarantowane w żaden inny sposób.

Artykuł 46

Okoliczności obciążające

Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki w celu zapewnienia, by następujące okoliczności, o ile nie stanowią już znamion przestępstwa, mogły, zgodnie z odpowiednimi przepisami prawa wewnętrznego, być uznawane za okoliczności obciążające przy ustalaniu wyroku za przestępstwa, o których mowa w niniejszej konwencji:

- a. przestępstwo zostało popełnione przeciw byłemu lub obecnemu małżonkowi lub partnerowi, tak jak są oni uznawani przez prawo wewnętrzne, przez członka rodziny, osobę współmieszkającą z ofiarą lub przez osobę, która nadużyła swojej władzy,
- b. przestępstwo lub przestępstwa powiązane zostały popełnione wielokrotnie,
- c. przestępstwo zostało popełnione przeciw osobie, która stała się na nie szczególnie narażona ze względu na specyficzne okoliczności,
- d. przestępstwo zostało popełnione wobec dziecka lub w jego obecności,
- e. przestępstwo zostało popełnione przez dwie lub więcej osoby działające wspólnie,
- f. przestępstwo poprzedzały lub towarzyszyły mu szczególne akty okrucieństwa,
- g. przestępstwo zostało popełnione z użyciem broni lub z groźbą jej użycia,
- h. przestępstwo spowodowało istotny uszczerbek na zdrowiu fizycznym lub psychicznym ofiary,
- i. sprawca został już wcześniej skazany za przestępstwa podobnego rodzaju.

Artykuł 47

Wyroki wydane przez inną Stronę

Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki w celu zapewnienia, by przy ustalaniu wyroku możliwe było branie pod uwagę prawomocnych wyroków wydanych przez inną Stronę w związku z przestępstwami, o których mowa w niniejszej konwencji.

Artykuł 48

Zakaz stosowania obowiązkowych alternatywnych sposobów rozstrzygnięcia sporów lub obowiązkowego skazywania

1. Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki zakazujące stosowania obowiązkowych alternatywnych sposobów rozstrzygnięcia sporów, w tym mediacji i koncyliacji, w odniesieniu do wszystkich form przemocy objętych zakresem niniejszej konwencji.
2. Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki odpowiednio uwzględniające zdolność sprawcy do wypełnienia zobowiązań finansowych wobec ofiary w razie nałożenia grzywny.

Rozdział VI – Postępowanie przygotowawcze, ściganie, przepisy proceduralne i środki ochronne

Artykuł 49

Zobowiązania ogólne

1. Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki w celu zapewnienia, by postępowanie przygotowawcze oraz postępowanie sądowe dotyczące wszystkich form przemocy

objętych zakresem niniejszej konwencji były prowadzone bez nieuzasadnionego opóźnienia i, na wszystkich etapach postępowania karnego, z poszanowaniem praw ofiary.

2. Zgodnie z podstawowymi zasadami praw człowieka oraz mając na względzie uwzględnienie aspektu płci w pojmowaniu przemocy, Strony podejmą konieczne środki ustawodawcze lub inne działania w celu zapewnienia skutecznego dochodzenia oraz ścigania przestępstw określonych zgodnie z niniejszą konwencją.

Artykuł 50

Szybka reakcja, zapobieganie i ochrona

1. Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki w celu zapewnienia, by właściwe organy ścigania szybko i odpowiednio reagowały na wszystkie formy przemocy objęte zakresem niniejszej konwencji, oferując ofiarom stosowną i natychmiastową ochronę.

2. Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki w celu zapewnienia, by właściwe organy niezwłocznie i odpowiednio zaangażowały się w zapobieganie i ochronę przed wszystkimi formami przemocy objętymi zakresem niniejszej konwencji, w tym by podejmowały działania zapobiegawcze o charakterze operacyjnym oraz zbieranie dowodów.

Artykuł 51

Ocena i zarządzanie ryzykiem

1. Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki zapewniające, by ocena ryzyka śmierci, powagi sytuacji i ryzyka powtarzania się aktów przemocy była przeprowadzana przez wszystkie właściwe władze w celu zarządzania takim ryzykiem i, jeżeli zajdzie taka potrzeba, by zapewnić w sposób skoordynowany bezpieczeństwo i wsparcie.

2. Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki w celu zapewnienia, by przy ocenie, o której mowa w ustępie 1 w sposób należyty brane było pod uwagę, na wszystkich etapach postępowania przygotowawczego i stosowania środków ochronnych, posiadanie broni lub dostępu do broni palnej przez sprawcę aktów przemocy objętych zakresem niniejszej konwencji.

Artykuł 52

Nakazy doraźne

Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki umożliwiające właściwym władzom nakazanie sprawcy przemocy domowej, w sytuacjach bezpośredniego zagrożenia, opuszczenia miejsca zamieszkania ofiary lub osoby zagrożonej, na odpowiedni okres oraz zakazania sprawcy wchodzenia do lokalu zajmowanego przez ofiarę lub osobę zagrożoną lub kontaktowania się z ofiarą lub osobą zagrożoną. Środki podejmowane zgodnie z niniejszym artykułem będą dawać pierwszeństwo bezpieczeństwu ofiar lub osób zagrożonych.

Artykuł 53

Zakazy lub nakazy ochronne

1. Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki w celu zapewnienia, by ofiary wszystkich form przemocy objętej zakresem niniejszej konwencji mogły wystąpić o wydanie odpowiednich zakazów lub nakazów ochronnych.

2. Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki w celu zapewnienia, by zakazy lub nakazy ochronne, o których mowa w ustępie 1:

- umożliwiały zapewnienie natychmiastowej ochrony bez nadmiernych obciążeń finansowych lub administracyjnych dla ofiary,
- wystawiane były na określony okres lub do czasu ich zmiany lub uchylecia,
- jeżeli to konieczne, wydawane były bez wysłuchania strony przeciwnej i ze skutkiem natychmiastowym,
- dostępne były niezależnie od lub równoległe do innych postępowań,
- mogły być wprowadzane w późniejszych postępowaniach.

3. Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki w celu zapewnienia, by naruszenie zakazu lub nakazu ochronnego wydanego zgodnie z ustępem 1 podlegało skutecznym, proporcjonalnym i odstrasającym sankcjom karnym lub innym sankcjom prawnym.

Artykuł 54

Postępowanie przygotowawcze i dowody

Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki w celu zapewnienia, by w jakimkolwiek postępowaniu cywilnym lub karnym dowody związane z wcześniejszymi życiem seksualnym i trybem życia ofiary były dopuszczane tylko gdy to właściwe i konieczne.

Artykuł 55

Postępowanie bez wysłuchania strony przeciwnej i postępowanie prowadzone z urzędu

1. Strony zapewnią, by wszczęcie postępowania przygotowawczego lub ścigania przestępstw określonych zgodnie z artykułami 35, 36, 37, 38 i 39 niniejszej konwencji nie było wyłącznie uzależnione od powiadomienia lub skargi ofiary, jeżeli przestępstwo zostało dokonane, w części lub całości, na terytorium Strony oraz zapewnią, by postępowanie było kontynuowane, nawet jeżeli ofiara wycofa powiadomienie lub skargę.

2. Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki zapewniające, na warunkach określonych w prawie wewnętrznym, możliwość pomocy i/lub wspierania ofiar przez instytucje rządowe i organizacje pozarządowe oraz doradców wyspecjalizowanych w sprawach przemocy domowej, na życzenie tych ofiar, w toku postępowania przygotowawczego oraz postępowania sądowego dotyczącego przestępstw, o których mowa w niniejszej konwencji.

Artykuł 56

Środki ochronne

1. Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki zapewniające ochronę praw i interesów ofiar, w tym ich szczególne potrzeby jako świadków, na wszystkich etapach postępowania przygotowawczego i postępowania sądowego, zwłaszcza poprzez:

- a. ochronę ofiar, jak również ich rodzin i świadków, przed zastraszeniem, odwetem lub ponowną wiktyimizacją,
- b. zapewnienie, by ofiary zostały poinformowane, przynajmniej w sytuacjach gdy ofiary i rodzina mogłyby znaleźć się w niebezpieczeństwie, jeżeli sprawca ucieknie, zostanie tymczasowo zwolniony lub wyjdzie na wolność,

- c. informowanie ofiar, na warunkach przewidzianych przez prawo wewnętrzne, o ich prawach oraz dostępnych im świadczeniach, biegu nadanemu skardze, podstawach oskarżenia, ogólnym postępie postępowania przygotowawczego lub postępowania sądowego oraz o ich roli w postępowaniu przygotowawczym lub postępowaniu sądowym, jak również o wydanej w ich sprawie decyzji,
  - d. umożliwianie ofiarom, zgodnie z zasadami procesowymi prawa wewnętrznego, bycie wysłuchanym, przedstawienia dowodów oraz ich opinii, potrzeb i obaw, bezpośrednio lub przez pośrednika, oraz by zostały one rozpatrzone,
  - e. udzielanie ofiarom odpowiedniej pomocy, tak by ich prawa i interesy były w sposób należyty przedstawiane i brane pod uwagę,
  - f. zapewnienie, by mogły być podejmowane środki chroniące prywatność i wizerunek ofiary,
  - g. unikanie, jeżeli to tylko możliwe, w sądach i w siedzibach organów ścigania, kontaktu ofiar ze sprawcami przestępstw,
  - h. zapewnianie ofiarom niezależnych i wykwalifikowanych tłumaczy, jeżeli ofiary są stronami postępowania lub jeżeli przedstawiają dowody,
  - i. umożliwianie ofiarom składania zeznań na sali sądowej, zgodnie z zasadami przewidzianymi przez prawo wewnętrzne, poza salą sądową lub przynajmniej pod nieobecność na sali domniemanego sprawcy przestępstwa, zwłaszcza wykorzystując odpowiednie technologie komunikacyjne, jeżeli są dostępne.
2. Dziecku ofierze oraz dziecku świadkowi przemocy wobec kobiet oraz przemocy domowej zapewnia się, gdy to stosowne, specjalne środki ochrony, mając na względzie dobro dziecka.

Artykuł 57

Pomoc prawna

Strony zapewniają ofiarom prawo do pomocy prawnej i do bezpłatnej porady prawnej, na warunkach przewidzianych przez prawo wewnętrzne.

Artykuł 58

Przedawnienie

Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze i inne środki w celu zapewnienia, by termin przedawnienia wszczęcia postępowania w związku z popełnieniem przestępstw określonych zgodnie z artykułami 36, 37, 38 i 39 niniejszej konwencji był wystarczający i współmierny do wagi danego przestępstwa, umożliwiając skuteczne wszczęcie ścigania po osiągnięciu przez ofiarę pełnoletniości.

Rozdział VII – Migracja i azyl

Artykuł 59

Pobyty

1. Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki zapewniające, by ofiarom, których prawo pobytu, zgodnie z prawem wewnętrznym, zależy od prawa pobytu małżonka lub partnera przyznawane było, na ich wnioski, w razie rozwiązania małżeństwa lub związku, w

szczególnie trudnych okolicznościach, odrębne zezwolenie na pobyt, bez względu na to, jak długo trwało małżeństwo lub związek. Warunki przyznawania odrębnego zezwolenia na pobyt i okres, na jaki jest ono przyznawane, reguluje prawo wewnętrzne.

2. Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki w celu umożliwienia zawieszenia postępowania w sprawie wydalenia, które zostało wszczęte w związku z prawem pobytu zależnym od prawa pobytu małżonka lub partnera, tak jak to uznaje prawo wewnętrzne, by ofiara mogła złożyć wniosek o wydanie odrębnego zezwolenia na pobyt.

3. Strony wydawać będą ofiarom odnawialne zezwolenie na pobyt w jednej z poniższych sytuacji bądź w obu z nich:

a. gdy właściwe władze uznają, że pobyt jest konieczny ze względu na ich sytuację osobistą,

b. gdy właściwe władze uznają, że pobyt jest konieczny biorąc pod uwagę ich współpracę z właściwymi władzami w postępowaniu przygotowawczym lub postępowaniu karnym.

4. Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki zapewniające, by ofiary przymusowych małżeństw sprowadzone do innego kraju w celu zawarcia związku małżeńskiego i które, w konsekwencji, straciły prawo pobytu w kraju, w którym zwykle przebywają, mogły odzyskać to prawo.

Artykuł 60

Wnioski o azyl uwarunkowane płcią

1. Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki w celu zapewnienia, by przemoc wobec kobiet ze względu na płeć mogła być uznawana za formę prześladowania, w rozumieniu artykułu 1 ustęp A pkt 2 Konwencji dotyczącej statusu uchodźców z 1951 r. oraz za formę poważnej szkody dającą podstawy do przyznania ochrony uzupełniającej lub dodatkowej.

2. Strony zapewnią, by interpretacja przesłanek przewidzianych w konwencji, o której mowa w ust. 1, uwzględniała aspekt płci oraz by w przypadkach, gdy zostanie ustalone, że obawa przed prześladowaniem ma podstawy w jednej lub wielu z tych przesłanek, wnioskodawcom został udzielony status uchodźcy, zgodnie z mającymi zastosowanie umowami.

3. Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki ustanawiające procedury przyjmowania i usługi wsparcia cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy, uwzględniające aspekt płci, jak również wytyczne dotyczące uwzględniania aspektu płci oraz procedury udzielania statusu uchodźcy uwzględniające aspekt płci, w tym takie procedury ustalania statusu uchodźcy i składania wniosków o ochronę międzynarodową.

Artykuł 61

Zasada non-refoulement

1. Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki zapewniające przestrzeganie zasady non-refoulement, zgodnie z istniejącymi zobowiązaniami wynikającymi z prawa międzynarodowego.

2. Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki zapewniające, by ofiary przemocy wobec kobiet potrzebujące ochrony, niezależnie od ich statusu lub miejsca pobytu, nie były, pod jakimkolwiek pozorem, odsyłane do jakiegokolwiek kraju, w którym ich życiu zagrażałoby niebezpieczeństwo, lub gdzie mogłyby zostać poddane torturom, nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu, lub karze.

Rozdział VIII – Współpraca międzynarodowa

Artykuł 62

Zasady ogólne

1. Strony będą współpracować, w możliwie najszerszym zakresie, zgodnie z postanowieniami niniejszej konwencji oraz na mocy właściwych umów międzynarodowych i regionalnych dotyczących współpracy w sprawach cywilnych i karnych, porozumień uzgodnionych na podstawie jednolitego lub wzajemnego ustawodawstwa oraz prawa wewnętrznego, w celu:
  - a. zapobiegania, zwalczania i ścigania wszystkich form przemocy objętych zakresem niniejszej konwencji,
  - b. ochrony ofiar i udzielania im pomocy,
  - c. prowadzenia postępowań przygotowawczych i postępowań dotyczących przestępstw, o których mowa w niniejszej konwencji,
  - d. wykonywania właściwych wyroków cywilnych i karnych wydanych przez władze sądowe Stron, w tym nakazów ochrony.
2. Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki zapewniające, by ofiary przestępstw, o których mowa w niniejszej konwencji, popełnionych na terytorium Strony innej niż ta, na terytorium której przebywają, mogły złożyć skargę właściwym władzom państwa zamieszkania.
3. W przypadku gdy Strona, która uzależnia udzielenie pomocy prawnej w sprawach karnych, ekstradycji lub wykonania wyroków cywilnych bądź karnych nałożonych przez drugą Stronę niniejszej konwencji od istnienia traktatu, otrzymuje wniosek o taką współpracę prawną od Strony, z którą nie zawarła takiego traktatu, może uważać niniejszą konwencję za podstawę prawną udzielenia pomocy prawnej w sprawach karnych, ekstradycji lub wykonania wyroków cywilnych bądź karnych nałożonych przez drugą Stronę w związku z przestępstwami, o których mowa w niniejszej konwencji.
4. Strony podejmują starania mające na celu włączenie, gdy to stosowne, kwestii walki z przemocą wobec kobiet i przemocą domową do programów pomocy na rzecz rozwoju adresowanych do państw trzecich, w tym poprzez zawieranie umów dwustronnych i wielostronnych z państwami trzecimi mających na celu ułatwienie ochrony ofiar zgodnie z artykułem 18 ustęp 5.

Artykuł 63

Działania na rzecz osób znajdujących się w niebezpieczeństwie

W przypadku, gdy na podstawie dostępnych informacji Strona ma uzasadnione podstawy, by sądzić, że dana osoba jest bezpośrednio zagrożona aktami przemocy, o których mowa w artykułach 36, 37, 38 i 39 niniejszej konwencji, na terytorium innej Strony, to Strona posiadająca takie informacje powinna bezzwłocznie przekazać je drugiej Stronie, aby zapewnić podjęcie odpowiednich środków ochronnych. O ile to stosowne, informacje te powinny obejmować wskazania istniejących przepisów w zakresie ochrony, osoby znajdującej się w niebezpieczeństwie.

Artykuł 64

Informacje

1. Strona wezwana niezwłocznie informuje Stronę wzywającą o wyniku działania podjętego zgodnie z niniejszym rozdziałem. Strona wezwana powinna również niezwłocznie poinformować Stronę wzywającą o wszystkich okolicznościach, które uniemożliwiają podjęcie takiego działania lub które mogą je znacząco opóźnić.
2. Każda Strona może, zgodnie z prawem wewnętrznym, bez wcześniejszego wniosku, przekazać drugiej Stronie informacje uzyskane w trakcie własnych postępowań przygotowawczych, jeżeli uzna, że ujawnienie takich informacji może pomóc tej Stronie zapobiec przestępstwom, o których mowa w niniejszej konwencji, w podjęciu lub przeprowadzeniu postępowań przygotowawczych lub postępowań związanych z tymi przestępstwami lub gdy informacje te mogłyby doprowadzić do zwrócenia się przez tę Stronę z wnioskiem o współpracę na podstawie niniejszego rozdziału.
3. Strona otrzymująca jakiegokolwiek informacje zgodnie z ustępem 2 przedstawi je właściwym władzom, aby mogły zostać podjęte postępowania, jeżeli informacje zostaną uznane za odpowiednie, lub w celu uwzględnienia ich we właściwym postępowaniu cywilnym bądź karnym.

Artykuł 65

Ochrona danych

Dane osobowe będą przechowywane i wykorzystywane zgodnie z zobowiązaniami podjętymi przez Strony na mocy Konwencji o ochronie osób w związku z automatycznym przetwarzaniem danych osobowych.

Rozdział IX – Mechanizm monitorujący

Artykuł 66

Grupa ekspertów do spraw przeciwdziałania przemocy wobec kobiet i przemocy domowej

1. Zadaniem Grupy ekspertów do spraw przeciwdziałania przemocy wobec kobiet i przemocy domowej (zwana dalej „GREVIO”) jest monitorowanie wdrażania przez Strony niniejszej konwencji.
2. GREVIO składać się będzie z nie mniej niż 10 i nie więcej niż 15 członków, z zachowaniem równego udziału kobiet i mężczyzn i równowagi geograficznej, a także wzięty zostanie pod uwagę wymóg zapewnienia wielodyscyplinarnej wiedzy. Członkowie Grupy będą wybierani przez Komitet Stron spośród kandydatów zaproponowanych przez Strony; funkcja jest sprawowana cztery lata, ponowny wybór możliwy jest raz, a członkowie powinni być wybierani spośród obywateli Stron.
3. Pierwszy wybór dziesięciu członków należy przeprowadzić najpóźniej rok od wejścia w życie niniejszej konwencji. Wyboru pięciu dodatkowych członków należy dokonać po 25 ratyfikacji lub przystąpieniu.
4. Zasady wyboru członków GREVIO są następujące:
  - a. procedura wyboru powinna być przejrzysta, a członkowie wybierani spośród osób o wysokich kwalifikacjach moralnych, uznawanych za ekspertów w dziedzinie praw człowieka, równości kobiet i mężczyzn, przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, pomocy i ochrony ofiar lub spośród osób o uznanym doświadczeniu zawodowym związanym z obszarami objętymi zakresem niniejszej konwencji,

- b. każdy członek GREVIO musi być obywatelem innego państwa,
  - c. powinni reprezentować główne systemy prawne,
  - d. powinni reprezentować właściwe instytucje i władze działające w obszarze przemocy wobec kobiet i przemocy domowej,
  - e. powinni sprawować swoje funkcje osobiście, wypełniać swoje zadania w sposób niezależny i bezstronny, a także być gotowi wykonywać obowiązki w sposób skuteczny.
5. Procedura wyboru członków GREVIO zostanie ustalona przez Komitet Ministrów Rady Europy, po zasięgnięciu opinii i uzyskaniu jednomyślnej zgody Stron, w ciągu sześciu miesięcy od wejścia w życie niniejszej konwencji.
6. GREVIO przyjmie własny regulamin.
7. Członkowie GREVIO oraz inni członkowie delegacji składający wizyty w krajach, zgodnie z artykułem 68 ustępy 9 i 14 korzystają z przywilejów i immunitetów określonych w Załączniku do niniejszej konwencji.

Artykuł 67

Komitet Stron

1. Komitet Stron składa się z przedstawicieli Stron konwencji.
2. Komitet Stron zwoływany jest przez Sekretarza Generalnego Rady Europy. Pierwsze posiedzenie Komitetu odbędzie się najpóźniej rok od wejścia w życie niniejszej konwencji, celem spotkania będzie wybór członków GREVIO. Kolejne spotkania będą odbywać się zawsze gdy wniosek o to złoży jedna trzecia członków Komitetu, Przewodniczący Komitetu Stron lub Sekretarz Generalny.
3. Komitet Stron przyjmie własny regulamin.

Artykuł 68

Procedura

1. Strony przedstawiają Sekretarzowi Generalnemu Rady Europy sprawozdanie dotyczące środków ustawodawczych i innych środków wdrażających postanowienia niniejszej konwencji, sporządzone na podstawie kwestionariusza opracowanego przez GREVIO; sprawozdanie jest rozpatrywane przez GREVIO.
2. GREVIO rozpatruje przedłożone zgodnie z ustępem 1 sprawozdanie razem z przedstawicielami danej Strony.
3. Dalsza procedura oceny podzielona zostanie na cykle, a GREVIO określi długość tych cykli. Na początku każdego cyklu GREVIO wybierze postanowienia konwencji, których dotyczyć będzie ocena i roześle kwestionariusz.
4. GREVIO określi odpowiednie sposoby przeprowadzania oceny. W szczególności może przyjąć kwestionariusz dla każdego cyklu oceny, który będzie służył jako podstawa oceny wdrażania konwencji przez Strony. Kwestionariusz będzie kierowany do wszystkich Stron. Strony będą udzielać odpowiedzi na kwestionariusz, jak również przedstawiać będą wszelkie inne informacje, o które zwróci się GREVIO.
5. GREVIO może otrzymywać informacje na temat wdrażania konwencji od organizacji pozarządowych oraz społeczeństwa obywatelskiego, a także od krajowych instytucji ochrony praw człowieka.

6. GREVIO w sposób należyty weźmie pod uwagę istniejące informacje dostępne w ramach innych umów regionalnych i międzynarodowych, a także informacje pochodzące od organów podejmujących działania w sprawach, o których mowa w niniejszej konwencji.

7. Przyjmując kwestionariusz dla każdego cyklu oceny, GREVIO w sposób należyty weźmie pod uwagę zbieranie i analizę danych przeprowadzone przez Strony zgodnie z artykułem 11 niniejszej konwencji.

8. Informacje dotyczące wdrażania konwencji GREVIO może otrzymywać od Komisarza do spraw Praw Człowieka Rady Europy, Zgromadzenia Parlamentarnego oraz wyspecjalizowanych organów Rady Europy, jak również od organów ustanowionych w ramach innych umów międzynarodowych. GREVIO będzie mieć dostęp do skarg przedkładanych tym organom oraz ich wyników.

9. Jeżeli zgromadzone informacje są niewystarczające lub w przypadkach wymienionych w ustępie 14, GREVIO może, subsydiarnie, we współpracy z władzami krajowymi i przy pomocy niezależnych ekspertów krajowych, organizować wizyty krajowe. W wizytach tych członkom GREVIO mogą towarzyszyć specjaliści z konkretnych dziedzin.

10. GREVIO przygotowuje projekt sprawozdania, zawierający jego analizę wdrażania postanowień konwencji, których dotyczy ocena, a także sugestie i propozycje sposobu rozwiązania problemów zidentyfikowanych w danej Stronie. Projekt sprawozdania jest przekazywany Stronie do zaopiniowania, które podlega ocenie. GREVIO bierze pod uwagę opinie Strony przy przyjmowaniu sprawozdania.

11. Na podstawie wszystkich otrzymanych informacji i opinii Stron GREVIO przyjmuje sprawozdanie i wnioski dotyczące środków podjętych przez daną Stronę w celu wdrożenia postanowień niniejszej konwencji. Sprawozdanie i wnioski przekazywane są danej Stronie i Komitetowi Stron. Sprawozdanie i wnioski GREVIO są powszechnie dostępne od momentu ich przyjęcia, wraz z ewentualnymi uwagami Strony, której sprawozdanie dotyczy.

12. Bez uszczerbku dla procedury opisanej w ustępach od 1 do 8, Komitet Stron może, na podstawie sprawozdania i wniosków GREVIO przyjąć zalecenia zaadresowane do Strony (a) dotyczące działań, jakie należy podjąć w celu wdrożenia wniosków GREVIO i określające, jeżeli to konieczne, datę przedstawienia informacji na temat ich wdrożenia, oraz (b) zmierzające do popierania współpracy z tą Stroną w celu właściwego wdrażania konwencji.

13. Jeżeli GREVIO otrzyma wiarygodne informacje wskazujące istnienie problemu, który wymaga natychmiastowej uwagi w celu zapobieżenia lub ograniczenia skali lub liczby poważnych naruszeń konwencji, GREVIO może żądać pilnego przedłożenia specjalnego sprawozdania dotyczącego środków podjętych w celu zapobieżenia poważnym, masowym lub utrzymującym się przypadkom przemocy wobec kobiet.

14. Biorąc pod uwagę informacje przekazane przez daną Stronę i inne wiarygodne informacje, GREVIO może wyznaczyć jednego lub kilku spośród swoich członków aby przeprowadzili postępowanie przygotowawcze i w trybie pilnym przedstawili GREVIO sprawozdanie. W sytuacjach tego wymagających i za zgodą Strony, postępowanie dochodzeniowe może obejmować wizytę na jej terytorium.

15. Po rozpatrzeniu wniosków z przeprowadzonego postępowania dochodzeniowego, o którym mowa w ustępie 14, GREVIO przekaze te wnioski danej Stronie i, gdy to stosowne, Komitetowi Stron i Komitetowi Ministrów Rady Europy, wraz z innymi uwagami i zaleceniami.

Artykuł 69

Ogólne zalecenia

GREVIO może przyjąć, gdy to stosowne, ogólne zalecenia dotyczące wdrażania niniejszej konwencji.

Artykuł 70

Udział parlamentów w monitoringu

1. Zachęca się parlamenty krajowe do udziału w ocenie środków podjętych w celu wdrażania niniejszej konwencji.
2. Każda ze stron przekaże swojemu parlamentowi sprawozdania GREVIO.
3. Zachęca się Zgromadzenie Parlamentarne Rady Europy do regularnego podsumowywania wdrażania niniejszej konwencji.

Rozdział X – Związek z innymi umowami międzynarodowymi

Artykuł 71

Związek z innymi umowami międzynarodowymi

1. Niniejsza konwencja nie ma wpływu na zobowiązania wynikające z innych umów międzynarodowych, których stronami są Strony niniejszej konwencji lub których stronami staną się, a które zawierają postanowienia dotyczące kwestii objętych niniejszą konwencją.
2. Strony niniejszej konwencji mogą zawierać między sobą dwustronne lub wielostronne porozumienia dotyczące kwestii będących przedmiotem niniejszej konwencji w celu uzupełnienia lub wzmocnienia jej postanowień lub ułatwienia wdrażania zasad określonych w konwencji.

Rozdział XI – Poprawki do konwencji

Artykuł 72

Poprawki

1. Każda propozycja poprawki do niniejszej konwencji przedstawiona przez Stronę zostanie przedłożona Sekretarzowi Generalnemu Rady Europy, ten zaś przekazuje je państwom członkowskim Rady Europy, jej sygnatariuszom, Stronom, Unii Europejskiej, państwom zaproszonym do podpisania niniejszej konwencji zgodnie z postanowieniami artykułu 75 oraz wszystkim państwom zaproszonym do przystąpienia do niniejszej konwencji zgodnie z postanowieniami artykułu 76.
2. Komitet Ministrów Rady Europy rozpatruje zaproponowane poprawki i, po zasięgnięciu opinii Stron konwencji niebędącymi członkami Rady Europy, może przyjąć poprawkę większością głosów zgodnie z artykułem 20 ustęp d Statutu Rady Europy.
3. Tekst każdej poprawki przyjętej przez Komitet Ministrów zgodnie z ustępem 2 przekazywany jest Stronom do zatwierdzenia.
4. Wszystkie zmiany przyjęte zgodnie z ustępem 2 wchodzi w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie miesiąca od dnia, w którym wszystkie Strony poinformują Sekretarza Generalnego o zatwierdzeniu takich poprawek.

Rozdział XII – Postanowienia końcowe

Artykuł 73

Skutki niniejszej konwencji

Postanowienia niniejszej konwencji nie naruszają przepisów prawa wewnętrznego i wiążących umów międzynarodowych, które obowiązują lub wejdą w życie i na mocy których osobom przysługują lub przysługiwałyby korzystniejsze uprawnienia jeżeli chodzi o zapobieganie i zwalczanie przemocy wobec kobiet i przemocy domowej.

Artykuł 74

Rozwiązywanie sporów

1. W przypadku sporów dotyczących wdrażania lub interpretacji postanowień niniejszej konwencji Strony powinny najpierw starać się je rozwiązać w drodze negocjacji, concyliacji, arbitrażu lub w jakikolwiek inny pokojowy sposób przyjęty na mocy porozumienia między nimi.
2. Komitet Ministrów Rady Europy może ustanowić procedury rozwiązywania sporów dostępne dla Stron, jeżeli wyrażą one na to zgodę.

Artykuł 75

Podpisanie i wejście w życie

1. Niniejsza konwencja jest otwarta do podpisu dla państw członkowskich Rady Europy, państw niebędących jej członkami, które brały udział w jej opracowaniu oraz dla Unii Europejskiej.
2. Niniejsza konwencja podlega ratyfikacji, przyjęciu lub zatwierdzeniu. Dokumenty ratyfikacyjne, przyjęcia lub zatwierdzenia składane są Sekretarzowi Generalnemu Rady Europy.
3. Niniejsza konwencja wejdzie w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie trzech miesięcy od dnia kiedy 10 sygnatariuszy, w tym co najmniej 8 państw członkowskich Rady Europy, wyrazi zgodę na związanie się konwencją zgodnie z postanowieniami ustępu 2.
4. W stosunku do Unii Europejskiej lub każdego państwa, o którym mowa w ustępie 1, które później wyrazi zgodę na związanie się niniejszą konwencją, wejdzie ona w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie trzech miesięcy od dnia złożenia dokumentu ratyfikacyjnego, przyjęcia lub zatwierdzenia.

Artykuł 76

Przystąpienie do konwencji

1. Po wejściu w życie niniejszej konwencji Komitet Ministrów Rady Europy może, po zasięgnięciu opinii Stron konwencji i otrzymaniu ich jednomyślnej zgody, zaprosić każde państwo niebędące członkiem Rady Europy, które nie brało udziału w opracowaniu niniejszej konwencji, do przystąpienia do niej, na podstawie decyzji podjętej większością określoną w artykule 20 ustęp d Statutu Rady Europy, z zastrzeżeniem jednomyślności przedstawicieli Stron uprawnionych do zasiadania w Komitecie Ministrów.
2. W odniesieniu do każdego państwa przystępującego konwencja wejdzie w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie trzech miesięcy od daty złożenia Sekretarzowi Generalnemu Rady Europy dokumentu przystąpienia.

Artykuł 77

Zakres terytorialny stosowania konwencji

1. Każde państwo lub Unia Europejska może, w chwili podpisywania lub składania dokumentu ratyfikacyjnego, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia, wskazać terytorium lub terytoria, na których niniejsza konwencja będzie się stosować.
2. Każda Strona może, w jakimkolwiek późniejszym terminie, w drodze oświadczenia skierowanego do Sekretarza Generalnego Rady Europy, rozszerzyć stosowanie niniejszej konwencji na jakiegokolwiek inne terytorium wskazane w oświadczeniu i za którego stosunki międzynarodowe odpowiada lub w którego imieniu upoważniona jest podejmować zobowiązania. W odniesieniu do takiego terytorium konwencja wejdzie w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie trzech miesięcy od dnia otrzymania przez Sekretarza Generalnego takiego oświadczenia.
3. Każde oświadczenie złożone na mocy dwóch poprzedzających ustępów może, w odniesieniu do jakiegokolwiek terytorium wskazanego w takim oświadczeniu, być wycofane w drodze notyfikacji skierowanej do Sekretarza Generalnego Rady Europy. Wycofanie staje się skuteczne pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie trzech miesięcy od dnia otrzymania notyfikacji przez Sekretarza Generalnego.

Artykuł 78

Zastrzeżenia

1. Nie można składać żadnych zastrzeżeń w odniesieniu do jakichkolwiek postanowień niniejszej konwencji, z wyjątkami określonymi w ustępie 2 i 3 .
2. Każde państwo lub Unia Europejska może zadeklarować, w chwili podpisywania lub składania dokumentu ratyfikacyjnego, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia, w drodze oświadczenia skierowanego do Sekretarza Generalnego Rady Europy, że zastrzega sobie prawo niestosowania lub stosowania tylko w określonych przypadkach lub na określonych warunkach, postanowień zawartych w:
  - artykuł 30 ustęp 2,
  - artykuł 44 ustępy 1 litera e, 3 oraz 4,
  - artykuł 55 ustęp 1 w odniesieniu do artykułu 35, w zakresie drobnych przestępstw,
  - artykuł 58 w odniesieniu do artykułów 37, 38 oraz 39,
  - artykuł 59.
3. Każde państwo lub Unia Europejska może zadeklarować, w chwili podpisywania lub składania dokumentu ratyfikacyjnego, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia, w drodze oświadczenia skierowanego do Sekretarza Generalnego Rady Europy, że zastrzega sobie prawo do stosowania sankcji innych niż karne w przypadku zachowań, o których mowa w artykułach 33 oraz 34.
4. Każda Strona może, w całości lub częściowo, wycofać zastrzeżenie poprzez oświadczenie skierowane do Sekretarza Generalnego Rady Europy. Wycofanie staje się skuteczne w dniu jego otrzymania.

Artykuł 79

Ważność i przegląd zastrzeżeń

1. Zastrzeżenia, o których mowa w artykule 78, ustępy 2 i 3, są ważne przez pięć lat od dnia wejścia w życie niniejszej konwencji w stosunku do danej Strony. Jednakże zastrzeżenia mogą być odnawiane na okresy tej samej długości.
2. Osiemnaście miesięcy przed terminem wygaśnięcia zastrzeżenia Sekretarz Generalny Rady Europy notyfikuje danej Stronie termin wygaśnięcia. Nie później niż trzy miesiące przed terminem wygaśnięcia Strona notyfikuje Sekretarzowi Generalnemu utrzymanie, zmianę lub wycofanie swojego zastrzeżenia. W przypadku braku notyfikacji danej Strony Sekretarz Generalny poinformuje, że zastrzeżenie zostaje uznane za automatycznie przedłużone na sześć miesięcy. Brak notyfikacji danej Strony co do zamiaru utrzymania lub zmiany zastrzeżenia przed upływem tego okresu powoduje wygaśnięcie zastrzeżenia.
3. Jeżeli Strona złożyła zastrzeżenie zgodnie z artykułem 78, ustęp 2 i 3, to przed jego odnowieniem lub na żądanie przedstawi GREVIO przyczyny uzasadniające jego utrzymywanie.

Artykuł 80

Wypowiedzenie

1. Każda Strona może w dowolnym czasie wypowiedzieć niniejszą konwencję, w drodze notyfikacji skierowanej do Sekretarza Generalnego Rady Europy.
2. Wypowiedzenie staje się skuteczne pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie trzech miesięcy od dnia otrzymania notyfikacji przez Sekretarza Generalnego.

Artykuł 81

Notyfikacja

Sekretarz Generalny Rady Europy notyfikuje państwom członkowskim Rady Europy, państwom niebędącym członkami, które uczestniczyły w opracowaniu niniejszej konwencji, sygnatariuszom, Stronom, Unii Europejskiej oraz państwom zaproszonym do przystąpienia do konwencji:

- a. każde złożenie podpisu,
- b. złożenie każdego dokumentu ratyfikacyjnego, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia,
- c. każdą datę wejścia w życie niniejszej konwencji zgodnie z artykułami 75 i 76,
- d. każdą poprawkę przyjętą zgodnie z artykułem 72 i datę wejścia w życie takiej poprawki,
- e. każde zastrzeżenie i wycofanie zastrzeżenia złożone zgodnie z artykułem 78,
- f. każde wypowiedzenie dokonane zgodnie z postanowieniami artykułu 80,
- g. każdy inny akt, notyfikację lub powiadomienie odnoszące się do niniejszej konwencji.

W dowód czego niżej podpisani, będąc do tego należycie upoważnieni, podpisali niniejszą konwencję.

Sporządzono w Stambule 11 maja 2011 roku w językach angielskim i francuskim, przy czym oba teksty są jednakowo autentyczne, w jednym egzemplarzu, który zostanie złożony w archiwach Rady Europy. Sekretarz Generalny Rady Europy przekaże uwierzytelnione kopie konwencji wszystkim państwom członkowskim Rady Europy, państwom niebędącym członkami, które uczestniczyły w opracowaniu niniejszej konwencji, Unii Europejskiej oraz państwom zaproszonym do przystąpienia do konwencji.

Załącznik : Przywileje i immunitety (Artykuł 66)

1. Niniejszy załącznik stosuje się do członków GREVIO wymienionych w artykule 66 niniejszej konwencji, a także do innych członków delegacji składających wizyty w krajach. Dla celów niniejszego załącznika wyrażenie „inni członkowie delegacji składających wizyty w krajach” obejmuje niezależnych ekspertów krajowych i specjalistów wymienionych w artykule 68 ustęp 9 konwencji, członków personelu Rady Europy oraz tłumaczy zatrudnionych przez Radę Europy, towarzyszących GREVIO w czasie wizyt w krajach.
2. Członkowie GREVIO i inni członkowie delegacji składających wizyty w krajach, wykonując zadania związane z przygotowaniem i przeprowadzeniem wizyt w krajach, działaniami po nich następującymi oraz podróżami związanymi z pełnieniem tych funkcji, korzystają z następujących przywilejów i immunitetów:
  - a. immunitet uniemożliwiający aresztowanie, zatrzymanie i zajęcie bagażu osobistego oraz immunitet uniemożliwiający podjęcie postępowania prawnego jakiegokolwiek rodzaju w związku z wypowiedziami ustnymi lub pisemnymi oraz wszystkimi czynnościami wykonanymi w ramach wypełniania zadań,
  - b. wyłączenie z wszystkich ograniczeń swobody poruszania się: wyjazd z i powrót do kraju zamieszkania, wjazd do kraju, w którym mają być wykonane zadania i wyjazd z niego, wszelkie formalności związane z rejestracją cudzoziemców w wizytowanych krajach lub krajach, przez które przejeżdżają w związku z wypełnianiem zadań.
3. W trakcie podróży podejmowanych w ramach wypełniania zadań członkowie GREVIO i inni członkowie delegacji składających wizytę są traktowani w odniesieniu do kontroli celnej i walutowej w taki sam sposób jak przedstawiciele zagranicznych władz w trakcie i na czas wykonywania obowiązków służbowych.
4. Dokumenty związane z oceną wdrażania konwencji przewożone przez członków GREVIO i innych członków delegacji składających wizyty w krajach są nienaruszalne, jeżeli mają związek z działaniami GREVIO. Oficjalna korespondencja GREVIO i oficjalne wiadomości członków GREVIO i innych członków delegacji składających wizyty w kraju nie podlegają żadnym zatrzymaniom ani cenzurze.
5. W celu zapewnienia pełnej wolności słowa i niezależności w wypełnianiu zadań, członkom GREVIO i innym członkom delegacji składających wizyty w krajach, immunitet chroniący przed postępowaniem prawnym w odniesieniu do wypowiedzi ustnych lub pisemnych lub działań przez nich podjętych obowiązuje nawet po zakończeniu przez daną osobę wykonywania zadań.
6. Przywileje i immunitety przyznawane są osobom wymienionym w ustępie 1 niniejszego załącznika, by zapewnić niezależność w wykonywaniu zadań w interesie GREVIO, nie zaś dla osobistych korzyści. Sekretarz Generalny Rady Europy uchyli immunitet osób wymienionych w ustępie 1 niniejszego załącznika, jeżeli jego zdaniem utrzymanie immunitetu mogłoby utrudnić dochodzenie sprawiedliwości, a jego uchylenie nie przyniesie szkody interesom GREVIO.

Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence

Preamble

The member States of the Council of Europe and the other signatories hereto,

Recalling the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (ETS No. 5, 1950) and its Protocols, the European Social Charter (ETS No. 35, 1961, revised in 1996, ETS No. 163), the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings (CETS No. 197, 2005) and the Council of Europe Convention on the Protection of Children against Sexual Exploitation and Sexual Abuse (CETS No. 201, 2007);

Recalling the following recommendations of the Committee of Ministers to member States of the Council of Europe: Recommendation Rec(2002)5 on the protection of women against violence, Recommendation CM/Rec(2007)17 on gender equality standards and mechanisms, Recommendation CM/Rec(2010)10 on the role of women and men in conflict prevention and resolution and in peace building, and other relevant recommendations;

Taking account of the growing body of case law of the European Court of Human Rights which sets important standards in the field of violence against women;

Having regard to the International Covenant on Civil and Political Rights (1966), the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (1966), the United Nations Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women ("CEDAW", 1979) and its Optional Protocol (1999) as well as General Recommendation No. 19 of the CEDAW Committee on violence against women, the United Nations Convention on the Rights of the Child (1989) and its Optional Protocols (2000) and the United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities (2006);

Having regard to the Rome Statute of the International Criminal Court (2002);

Recalling the basic principles of international humanitarian law, and especially the Geneva Convention (IV) relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War (1949) and the Additional Protocols I and II (1977) thereto;

Condemning all forms of violence against women and domestic violence;

Recognising that the realisation of *de jure* and *de facto* equality between women and men is a key element in the prevention of violence against women;

Recognising that violence against women is a manifestation of historically unequal power relations between women and men, which have led to domination over, and discrimination against, women by men and to the prevention of the full advancement of women;

Recognising the structural nature of violence against women as gender-based violence, and that violence against women is one of the crucial social mechanisms by which women are forced into a subordinate position compared with men;

Recognising, with grave concern, that women and girls are often exposed to serious forms of violence such as domestic violence, sexual harassment, rape, forced marriage, crimes committed in the name of so-called "honour" and genital mutilation, which constitute a serious violation of the human rights of women and girls and a major obstacle to the achievement of equality between women and men;

Recognising the ongoing human rights violations during armed conflicts that affect the civilian population, especially women in the form of widespread or systematic rape and sexual violence and the potential for increased gender-based violence both during and after conflicts;

Recognising that women and girls are exposed to a higher risk of gender-based violence than men;

Recognising that domestic violence affects women disproportionately, and that men may also be victims of domestic violence;

Recognising that children are victims of domestic violence, including as witnesses of violence in the family;

Aspiring to create a Europe free from violence against women and domestic violence,

Have agreed as follows:

Chapter I - Purposes, definitions, equality and non-discrimination, general obligations

Article 1 - Purposes of the Convention

- 1 The purposes of this Convention are to:
  - a protect women against all forms of violence, and prevent, prosecute and eliminate violence against women and domestic violence;
  - b contribute to the elimination of all forms of discrimination against women and promote substantive equality between women and men, including by empowering women;
  - c design a comprehensive framework, policies and measures for the protection of and assistance to all victims of violence against women and domestic violence;
  - d promote international co-operation with a view to eliminating violence against women and domestic violence;

- e provide support and assistance to organisations and law enforcement agencies to effectively co-operate in order to adopt an integrated approach to eliminating violence against women and domestic violence.
- 2 In order to ensure effective implementation of its provisions by the Parties, this Convention establishes a specific monitoring mechanism.

Article 2 – Scope of the Convention

- 1 This Convention shall apply to all forms of violence against women, including domestic violence, which affects women disproportionately.
- 2 Parties are encouraged to apply this Convention to all victims of domestic violence. Parties shall pay particular attention to women victims of gender-based violence in implementing the provisions of this Convention.
- 3 This Convention shall apply in times of peace and in situations of armed conflict.

Article 3 – Definitions

For the purpose of this Convention:

- a “violence against women” is understood as a violation of human rights and a form of discrimination against women and shall mean all acts of gender-based violence that result in, or are likely to result in, physical, sexual, psychological or economic harm or suffering to women, including threats of such acts, coercion or arbitrary deprivation of liberty, whether occurring in public or in private life;
- b “domestic violence” shall mean all acts of physical, sexual, psychological or economic violence that occur within the family or domestic unit or between former or current spouses or partners, whether or not the perpetrator shares or has shared the same residence with the victim;
- c “gender” shall mean the socially constructed roles, behaviours, activities and attributes that a given society considers appropriate for women and men;
- d “gender-based violence against women” shall mean violence that is directed against a woman because she is a woman or that affects women disproportionately;
- e “victim” shall mean any natural person who is subject to the conduct specified in points a and b;
- f “women” includes girls under the age of 18.

Article 4 – Fundamental rights, equality and non-discrimination

- 1 Parties shall take the necessary legislative and other measures to promote and protect the right for everyone, particularly women, to live free from violence in both the public and the private sphere.
- 2 Parties condemn all forms of discrimination against women and take, without delay, the necessary legislative and other measures to prevent it, in particular by:
  - embodying in their national constitutions or other appropriate legislation the principle of equality between women and men and ensuring the practical realisation of this principle;
  - prohibiting discrimination against women, including through the use of sanctions, where appropriate;
  - abolishing laws and practices which discriminate against women.
- 3 The implementation of the provisions of this Convention by the Parties, in particular measures to protect the rights of victims, shall be secured without discrimination on any ground such as sex, gender, race, colour, language, religion, political or other opinion, national or social origin, association with a national minority, property, birth, sexual orientation, gender identity, age, state of health, disability, marital status, migrant or refugee status, or other status.
- 4 Special measures that are necessary to prevent and protect women from gender-based violence shall not be considered discrimination under the terms of this Convention.

Article 5 – State obligations and due diligence

- 1 Parties shall refrain from engaging in any act of violence against women and ensure that State authorities, officials, agents, institutions and other actors acting on behalf of the State act in conformity with this obligation.
- 2 Parties shall take the necessary legislative and other measures to exercise due diligence to prevent, investigate, punish and provide reparation for acts of violence covered by the scope of this Convention that are perpetrated by non-State actors.

Article 6 – Gender-sensitive policies

Parties shall undertake to include a gender perspective in the implementation and evaluation of the impact of the provisions of this Convention and to promote and effectively implement policies of equality between women and men and the empowerment of women.

Chapter II – Integrated policies and data collection**Article 7 – Comprehensive and co-ordinated policies**

- 1 Parties shall take the necessary legislative and other measures to adopt and implement State-wide effective, comprehensive and co-ordinated policies encompassing all relevant measures to prevent and combat all forms of violence covered by the scope of this Convention and offer a holistic response to violence against women.
- 2 Parties shall ensure that policies referred to in paragraph 1 place the rights of the victim at the centre of all measures and are implemented by way of effective co-operation among all relevant agencies, institutions and organisations.
- 3 Measures taken pursuant to this article shall involve, where appropriate, all relevant actors, such as government agencies, the national, regional and local parliaments and authorities, national human rights institutions and civil society organisations.

Article 8 – Financial resources

Parties shall allocate appropriate financial and human resources for the adequate implementation of integrated policies, measures and programmes to prevent and combat all forms of violence covered by the scope of this Convention, including those carried out by non-governmental organisations and civil society.

Article 9 – Non-governmental organisations and civil society

Parties shall recognise, encourage and support, at all levels, the work of relevant non-governmental organisations and of civil society active in combating violence against women and establish effective co-operation with these organisations.

Article 10 – Co-ordinating body

- 1 Parties shall designate or establish one or more official bodies responsible for the co-ordination, implementation, monitoring and evaluation of policies and measures to prevent and combat all forms of violence covered by this Convention. These bodies shall co-ordinate the collection of data as referred to in Article 11, analyse and disseminate its results.
- 2 Parties shall ensure that the bodies designated or established pursuant to this article receive information of a general nature on measures taken pursuant to Chapter VIII.
- 3 Parties shall ensure that the bodies designated or established pursuant to this article shall have the capacity to communicate directly and foster relations with their counterparts in other Parties.

Article 11 – Data collection and research

- 1 For the purpose of the implementation of this Convention, Parties shall undertake to:
  - a collect disaggregated relevant statistical data at regular intervals on cases of all forms of violence covered by the scope of this Convention;
  - b support research in the field of all forms of violence covered by the scope of this Convention in order to study its root causes and effects, incidences and conviction rates, as well as the efficacy of measures taken to implement this Convention.
- 2 Parties shall endeavour to conduct population-based surveys at regular intervals to assess the prevalence of and trends in all forms of violence covered by the scope of this Convention.
- 3 Parties shall provide the group of experts, as referred to in Article 66 of this Convention, with the information collected pursuant to this article in order to stimulate international cooperation and enable international benchmarking.
- 4 Parties shall ensure that the information collected pursuant to this article is available to the public.

Chapter III – Prevention**Article 12 – General obligations**

- 1 Parties shall take the necessary measures to promote changes in the social and cultural patterns of behaviour of women and men with a view to eradicating prejudices, customs, traditions and all other practices which are based on the idea of the inferiority of women or on stereotyped roles for women and men.
- 2 Parties shall take the necessary legislative and other measures to prevent all forms of violence covered by the scope of this Convention by any natural or legal person.
- 3 Any measures taken pursuant to this chapter shall take into account and address the specific needs of persons made vulnerable by particular circumstances and shall place the human rights of all victims at their centre.
- 4 Parties shall take the necessary measures to encourage all members of society, especially men and boys, to contribute actively to preventing all forms of violence covered by the scope of this Convention.
- 5 Parties shall ensure that culture, custom, religion, tradition or so-called “honour” shall not be considered as justification for any acts of violence covered by the scope of this Convention.

- 6 Parties shall take the necessary measures to promote programmes and activities for the empowerment of women.

Article 13 - Awareness-raising

- 1 Parties shall promote or conduct, on a regular basis and at all levels, awareness-raising campaigns or programmes, including in co-operation with national human rights institutions and equality bodies, civil society and non-governmental organisations, especially women's organisations, where appropriate, to increase awareness and understanding among the general public of the different manifestations of all forms of violence covered by the scope of this Convention, their consequences on children and the need to prevent such violence.
- 2 Parties shall ensure the wide dissemination among the general public of information on measures available to prevent acts of violence covered by the scope of this Convention.

Article 14 - Education

- 1 Parties shall take, where appropriate, the necessary steps to include teaching material on issues such as equality between women and men, non-stereotyped gender roles, mutual respect, non-violent conflict resolution in interpersonal relationships, gender-based violence against women and the right to personal integrity, adapted to the evolving capacity of learners, in formal curricula and at all levels of education.
- 2 Parties shall take the necessary steps to promote the principles referred to in paragraph 1 in informal educational facilities, as well as in sports, cultural and leisure facilities and the media.

Article 15 - Training of professionals

- 1 Parties shall provide or strengthen appropriate training for the relevant professionals dealing with victims or perpetrators of all acts of violence covered by the scope of this Convention, on the prevention and detection of such violence, equality between women and men, the needs and rights of victims, as well as on how to prevent secondary victimisation.
- 2 Parties shall encourage that the training referred to in paragraph 1 includes training on co-ordinated multi-agency co-operation to allow for a comprehensive and appropriate handling of referrals in cases of violence covered by the scope of this Convention.

Article 16 - Preventive intervention and treatment programmes

- 1 Parties shall take the necessary legislative or other measures to set up or support programmes aimed at teaching perpetrators of domestic violence to adopt non-violent behaviour in interpersonal relationships with a view to preventing further violence and changing violent behavioural patterns.
- 2 Parties shall take the necessary legislative or other measures to set up or support treatment programmes aimed at preventing perpetrators, in particular sex offenders, from re-offending.
- 3 In taking the measures referred to in paragraphs 1 and 2, Parties shall ensure that the safety of, support for and the human rights of victims are of primary concern and that, where appropriate, these programmes are set up and implemented in close co-ordination with specialist support services for victims.

Article 17 - Participation of the private sector and the media

- 1 Parties shall encourage the private sector, the information and communication technology sector and the media, with due respect for freedom of expression and their independence, to participate in the elaboration and implementation of policies and to set guidelines and self-regulatory standards to prevent violence against women and to enhance respect for their dignity.
- 2 Parties shall develop and promote, in co-operation with private sector actors, skills among children, parents and educators on how to deal with the information and communications environment that provides access to degrading content of a sexual or violent nature which might be harmful.

Chapter IV - Protection and support**Article 18 - General obligations**

- 1 Parties shall take the necessary legislative or other measures to protect all victims from any further acts of violence.
- 2 Parties shall take the necessary legislative or other measures, in accordance with internal law, to ensure that there are appropriate mechanisms to provide for effective co-operation between all relevant state agencies, including the judiciary, public prosecutors, law enforcement agencies, local and regional authorities as well as non-governmental organisations and other relevant organisations and entities, in protecting and supporting victims and witnesses of all forms of violence covered by the scope of this Convention, including by referring to general and specialist support services as detailed in Articles 20 and 22 of this Convention.
- 3 Parties shall ensure that measures taken pursuant to this chapter shall:

- be based on a gendered understanding of violence against women and domestic violence and shall focus on the human rights and safety of the victim;
  - be based on an integrated approach which takes into account the relationship between victims, perpetrators, children and their wider social environment;
  - aim at avoiding secondary victimisation;
  - aim at the empowerment and economic independence of women victims of violence;
  - allow, where appropriate, for a range of protection and support services to be located on the same premises;
  - address the specific needs of vulnerable persons, including child victims, and be made available to them.
- 4 The provision of services shall not depend on the victim's willingness to press charges or testify against any perpetrator.
- 5 Parties shall take the appropriate measures to provide consular and other protection and support to their nationals and other victims entitled to such protection in accordance with their obligations under international law.

Article 19 - Information

Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that victims receive adequate and timely information on available support services and legal measures in a language they understand.

Article 20 - General support services

- 1 Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that victims have access to services facilitating their recovery from violence. These measures should include, when necessary, services such as legal and psychological counselling, financial assistance, housing, education, training and assistance in finding employment.
- 2 Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that victims have access to health care and social services and that services are adequately resourced and professionals are trained to assist victims and refer them to the appropriate services.

Article 21 - Assistance in individual/collective complaints

Parties shall ensure that victims have information on and access to applicable regional and international individual/collective complaints mechanisms. Parties shall promote the provision of sensitive and knowledgeable assistance to victims in presenting any such complaints.

Article 22 – Specialist support services

- 1 Parties shall take the necessary legislative or other measures to provide or arrange for, in an adequate geographical distribution, immediate, short- and long-term specialist support services to any victim subjected to any of the acts of violence covered by the scope of this Convention.
- 2 Parties shall provide or arrange for specialist women's support services to all women victims of violence and their children.

Article 23 – Shelters

Parties shall take the necessary legislative or other measures to provide for the setting-up of appropriate, easily accessible shelters in sufficient numbers to provide safe accommodation for and to reach out pro-actively to victims, especially women and their children.

Article 24 – Telephone helplines

Parties shall take the necessary legislative or other measures to set up state-wide round-the-clock (24/7) telephone helplines free of charge to provide advice to callers, confidentially or with due regard for their anonymity, in relation to all forms of violence covered by the scope of this Convention.

Article 25 – Support for victims of sexual violence

Parties shall take the necessary legislative or other measures to provide for the setting up of appropriate, easily accessible rape crisis or sexual violence referral centres for victims in sufficient numbers to provide for medical and forensic examination, trauma support and counselling for victims.

Article 26 – Protection and support for child witnesses

- 1 Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that in the provision of protection and support services to victims, due account is taken of the rights and needs of child witnesses of all forms of violence covered by the scope of this Convention.
- 2 Measures taken pursuant to this article shall include age-appropriate psychosocial counselling for child witnesses of all forms of violence covered by the scope of this Convention and shall give due regard to the best interests of the child.

Article 27 – Reporting

Parties shall take the necessary measures to encourage any person witness to the commission of acts of violence covered by the scope of this Convention or who has reasonable grounds to believe that such an act may be committed, or that further acts of violence are to be expected, to report this to the competent organisations or authorities.

Article 28 – Reporting by professionals

Parties shall take the necessary measures to ensure that the confidentiality rules imposed by internal law on certain professionals do not constitute an obstacle to the possibility, under appropriate conditions, of their reporting to the competent organisations or authorities if they have reasonable grounds to believe that a serious act of violence covered by the scope of this Convention, has been committed and further serious acts of violence are to be expected.

Chapter V – Substantive law**Article 29 – Civil lawsuits and remedies**

- 1 Parties shall take the necessary legislative or other measures to provide victims with adequate civil remedies against the perpetrator.
- 2 Parties shall take the necessary legislative or other measures to provide victims, in accordance with the general principles of international law, with adequate civil remedies against State authorities that have failed in their duty to take the necessary preventive or protective measures within the scope of their powers.

Article 30 – Compensation

- 1 Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that victims have the right to claim compensation from perpetrators for any of the offences established in accordance with this Convention.
- 2 Adequate State compensation shall be awarded to those who have sustained serious bodily injury or impairment of health, to the extent that the damage is not covered by other sources such as the perpetrator, insurance or State-funded health and social provisions. This does not preclude Parties from claiming regress for compensation awarded from the perpetrator, as long as due regard is paid to the victim's safety.
- 3 Measures taken pursuant to paragraph 2 shall ensure the granting of compensation within a reasonable time.

Article 31 – Custody, visitation rights and safety

- 1 Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that, in the determination of custody and visitation rights of children, incidents of violence covered by the scope of this Convention are taken into account.
- 2 Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that the exercise of any visitation or custody rights does not jeopardise the rights and safety of the victim or children.

Article 32 – Civil consequences of forced marriages

Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that marriages concluded under force may be voidable, annulled or dissolved without undue financial or administrative burden placed on the victim.

Article 33 – Psychological violence

Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that the intentional conduct of seriously impairing a person's psychological integrity through coercion or threats is criminalised.

Article 34 – Stalking

Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that the intentional conduct of repeatedly engaging in threatening conduct directed at another person, causing her or him to fear for her or his safety, is criminalised.

Article 35 – Physical violence

Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that the intentional conduct of committing acts of physical violence against another person is criminalised.

Article 36 – Sexual violence, including rape

- 1 Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that the following intentional conducts are criminalised:
  - a engaging in non-consensual vaginal, anal or oral penetration of a sexual nature of the body of another person with any bodily part or object;
  - b engaging in other non-consensual acts of a sexual nature with a person;
  - c causing another person to engage in non-consensual acts of a sexual nature with a third person.
- 2 Consent must be given voluntarily as the result of the person's free will assessed in the context of the surrounding circumstances.
- 3 Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that the provisions of paragraph 1 also apply to acts committed against former or current spouses or partners as recognised by internal law.

Article 37 – Forced marriage

- 1 Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that the intentional conduct of forcing an adult or a child to enter into a marriage is criminalised.

- 2 Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that the intentional conduct of luring an adult or a child to the territory of a Party or State other than the one she or he resides in with the purpose of forcing this adult or child to enter into a marriage is criminalised.

Article 38 - Female genital mutilation

Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that the following intentional conducts are criminalised:

- a excising, infibulating or performing any other mutilation to the whole or any part of a woman's labia majora, labia minora or clitoris;
- b coercing or procuring a woman to undergo any of the acts listed in point a;
- c inciting, coercing or procuring a girl to undergo any of the acts listed in point a.

Article 39 - Forced abortion and forced sterilisation

Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that the following intentional conducts are criminalised:

- a performing an abortion on a woman without her prior and informed consent;
- b performing surgery which has the purpose or effect of terminating a woman's capacity to naturally reproduce without her prior and informed consent or understanding of the procedure.

Article 40 - Sexual harassment

Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that any form of unwanted verbal, non-verbal or physical conduct of a sexual nature with the purpose or effect of violating the dignity of a person, in particular when creating an intimidating, hostile, degrading, humiliating or offensive environment, is subject to criminal or other legal sanction.

Article 41 - Aiding or abetting and attempt

- 1 Parties shall take the necessary legislative or other measures to establish as an offence, when committed intentionally, aiding or abetting the commission of the offences established in accordance with Articles 33, 34, 35, 36, 37, 38.a and 39 of this Convention.
- 2 Parties shall take the necessary legislative or other measures to establish as offences, when committed intentionally, attempts to commit the offences established in accordance with Articles 35, 36, 37, 38.a and 39 of this Convention.

Article 42 - Unacceptable justifications for crimes, including crimes committed in the name of so-called "honour"

- 1 Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that, in criminal proceedings initiated following the commission of any of the acts of violence covered by the scope of this Convention, culture, custom, religion, tradition or so-called "honour" shall not be regarded as justification for such acts. This covers, in particular, claims that the victim has transgressed cultural, religious, social or traditional norms or customs of appropriate behaviour.
- 2 Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that incitement by any person of a child to commit any of the acts referred to in paragraph 1 shall not diminish the criminal liability of that person for the acts committed.

Article 43 - Application of criminal offences

The offences established in accordance with this Convention shall apply irrespective of the nature of the relationship between victim and perpetrator.

Article 44 - Jurisdiction

- 1 Parties shall take the necessary legislative or other measures to establish jurisdiction over any offence established in accordance with this Convention, when the offence is committed:
  - a in their territory; or
  - b on board a ship flying their flag; or
  - c on board an aircraft registered under their laws; or
  - d by one of their nationals; or
  - e by a person who has her or his habitual residence in their territory.
- 2 Parties shall endeavour to take the necessary legislative or other measures to establish jurisdiction over any offence established in accordance with this Convention where the offence is committed against one of their nationals or a person who has her or his habitual residence in their territory.
- 3 For the prosecution of the offences established in accordance with Articles 36, 37, 38 and 39 of this Convention, Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that their jurisdiction is not subordinated to the condition that the acts are criminalised in the territory where they were committed.
- 4 For the prosecution of the offences established in accordance with Articles 36, 37, 38 and 39 of this Convention, Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that their jurisdiction as regards points d and e of paragraph 1 is not subordinated to the condition that the prosecution can only be initiated following the reporting by the victim of the offence or the laying of information by the State of the place where the offence was committed.

- 5 Parties shall take the necessary legislative or other measures to establish jurisdiction over the offences established in accordance with this Convention, in cases where an alleged perpetrator is present on their territory and they do not extradite her or him to another Party, solely on the basis of her or his nationality.
- 6 When more than one Party claims jurisdiction over an alleged offence established in accordance with this Convention, the Parties involved shall, where appropriate, consult each other with a view to determining the most appropriate jurisdiction for prosecution.
- 7 Without prejudice to the general rules of international law, this Convention does not exclude any criminal jurisdiction exercised by a Party in accordance with its internal law.

Article 45 – Sanctions and measures

- 1 Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that the offences established in accordance with this Convention are punishable by effective, proportionate and dissuasive sanctions, taking into account their seriousness. These sanctions shall include, where appropriate, sentences involving the deprivation of liberty which can give rise to extradition.
- 2 Parties may adopt other measures in relation to perpetrators, such as:
  - monitoring or supervision of convicted persons;
  - withdrawal of parental rights, if the best interests of the child, which may include the safety of the victim, cannot be guaranteed in any other way.

Article 46 – Aggravating circumstances

Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that the following circumstances, insofar as they do not already form part of the constituent elements of the offence, may, in conformity with the relevant provisions of internal law, be taken into consideration as aggravating circumstances in the determination of the sentence in relation to the offences established in accordance with this Convention:

- a the offence was committed against a former or current spouse or partner as recognised by internal law, by a member of the family, a person cohabiting with the victim or a person having abused her or his authority;
- b the offence, or related offences, were committed repeatedly;
- c the offence was committed against a person made vulnerable by particular circumstances;
- d the offence was committed against or in the presence of a child;
- e the offence was committed by two or more people acting together;
- f the offence was preceded or accompanied by extreme levels of violence;

- g the offence was committed with the use or threat of a weapon;
- h the offence resulted in severe physical or psychological harm for the victim;
- i the perpetrator had previously been convicted of offences of a similar nature.

Article 47 - Sentences passed by another Party

Parties shall take the necessary legislative or other measures to provide for the possibility of taking into account final sentences passed by another Party in relation to the offences established in accordance with this Convention when determining the sentence.

Article 48 - Prohibition of mandatory alternative dispute resolution processes or sentencing

- 1 Parties shall take the necessary legislative or other measures to prohibit mandatory alternative dispute resolution processes, including mediation and conciliation, in relation to all forms of violence covered by the scope of this Convention.
- 2 Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that if the payment of a fine is ordered, due account shall be taken of the ability of the perpetrator to assume his or her financial obligations towards the victim.

Chapter VI - Investigation, prosecution, procedural law and protective measures

Article 49 - General obligations

- 1 Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that investigations and judicial proceedings in relation to all forms of violence covered by the scope of this Convention are carried out without undue delay while taking into consideration the rights of the victim during all stages of the criminal proceedings.
- 2 Parties shall take the necessary legislative or other measures, in conformity with the fundamental principles of human rights and having regard to the gendered understanding of violence, to ensure the effective investigation and prosecution of offences established in accordance with this Convention.

Article 50 - Immediate response, prevention and protection

- 1 Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that the responsible law enforcement agencies respond to all forms of violence covered by the scope of this Convention promptly and appropriately by offering adequate and immediate protection to victims.

- 2 Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that the responsible law enforcement agencies engage promptly and appropriately in the prevention and protection against all forms of violence covered by the scope of this Convention, including the employment of preventive operational measures and the collection of evidence.

Article 51 – Risk assessment and risk management

- 1 Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that an assessment of the lethality risk, the seriousness of the situation and the risk of repeated violence is carried out by all relevant authorities in order to manage the risk and if necessary to provide co-ordinated safety and support.
- 2 Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that the assessment referred to in paragraph 1 duly takes into account, at all stages of the investigation and application of protective measures, the fact that perpetrators of acts of violence covered by the scope of this Convention possess or have access to firearms.

Article 52 – Emergency barring orders

Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that the competent authorities are granted the power to order, in situations of immediate danger, a perpetrator of domestic violence to vacate the residence of the victim or person at risk for a sufficient period of time and to prohibit the perpetrator from entering the residence of or contacting the victim or person at risk. Measures taken pursuant to this article shall give priority to the safety of victims or persons at risk.

Article 53 – Restraining or protection orders

- 1 Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that appropriate restraining or protection orders are available to victims of all forms of violence covered by the scope of this Convention.
- 2 Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that the restraining or protection orders referred to in paragraph 1 are:
  - available for immediate protection and without undue financial or administrative burdens placed on the victim;
  - issued for a specified period or until modified or discharged;
  - where necessary, issued on an ex parte basis which has immediate effect;
  - available irrespective of, or in addition to, other legal proceedings;
  - allowed to be introduced in subsequent legal proceedings.

- 3 Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that breaches of restraining or protection orders issued pursuant to paragraph 1 shall be subject to effective, proportionate and dissuasive criminal or other legal sanctions.

Article 54 – Investigations and evidence

Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that, in any civil or criminal proceedings, evidence relating to the sexual history and conduct of the victim shall be permitted only when it is relevant and necessary.

Article 55 – *Ex parte* and *ex officio* proceedings

- 1 Parties shall ensure that investigations into or prosecution of offences established in accordance with Articles 35, 36, 37, 38 and 39 of this Convention shall not be wholly dependant upon a report or complaint filed by a victim if the offence was committed in whole or in part on its territory, and that the proceedings may continue even if the victim withdraws her or his statement or complaint.
- 2 Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure, in accordance with the conditions provided for by their internal law, the possibility for governmental and non-governmental organisations and domestic violence counsellors to assist and/or support victims, at their request, during investigations and judicial proceedings concerning the offences established in accordance with this Convention.

Article 56 – Measures of protection

- 1 Parties shall take the necessary legislative or other measures to protect the rights and interests of victims, including their special needs as witnesses, at all stages of investigations and judicial proceedings, in particular by:
  - a providing for their protection, as well as that of their families and witnesses, from intimidation, retaliation and repeat victimisation;
  - b ensuring that victims are informed, at least in cases where the victims and the family might be in danger, when the perpetrator escapes or is released temporarily or definitively;
  - c informing them, under the conditions provided for by internal law, of their rights and the services at their disposal and the follow-up given to their complaint, the charges, the general progress of the investigation or proceedings, and their role therein, as well as the outcome of their case;
  - d enabling victims, in a manner consistent with the procedural rules of internal law, to be heard, to supply evidence and have their views, needs and concerns presented, directly or through an intermediary, and considered;

- e providing victims with appropriate support services so that their rights and interests are duly presented and taken into account;
  - f ensuring that measures may be adopted to protect the privacy and the image of the victim;
  - g ensuring that contact between victims and perpetrators within court and law enforcement agency premises is avoided where possible;
  - h providing victims with independent and competent interpreters when victims are parties to proceedings or when they are supplying evidence;
  - i enabling victims to testify, according to the rules provided by their internal law, in the courtroom without being present or at least without the presence of the alleged perpetrator, notably through the use of appropriate communication technologies, where available.
- 2 A child victim and child witness of violence against women and domestic violence shall be afforded, where appropriate, special protection measures taking into account the best interests of the child.

Article 57 - Legal aid

Parties shall provide for the right to legal assistance and to free legal aid for victims under the conditions provided by their internal law.

Article 58 - Statute of limitation

Parties shall take the necessary legislative and other measures to ensure that the statute of limitation for initiating any legal proceedings with regard to the offences established in accordance with Articles 36, 37, 38 and 39 of this Convention, shall continue for a period of time that is sufficient and commensurate with the gravity of the offence in question, to allow for the efficient initiation of proceedings after the victim has reached the age of majority.

Chapter VII - Migration and asylum

Article 59 - Residence status

- 1 Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that victims whose residence status depends on that of the spouse or partner as recognised by internal law, in the event of the dissolution of the marriage or the relationship, are granted in the event of particularly difficult circumstances, upon application, an autonomous residence permit irrespective of the duration of the marriage or the relationship. The conditions relating to the granting and duration of the autonomous residence permit are established by internal law.

- 2 Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that victims may obtain the suspension of expulsion proceedings initiated in relation to a residence status dependent on that of the spouse or partner as recognised by internal law to enable them to apply for an autonomous residence permit.
- 3 Parties shall issue a renewable residence permit to victims in one of the two following situations, or in both:
  - a where the competent authority considers that their stay is necessary owing to their personal situation;
  - b where the competent authority considers that their stay is necessary for the purpose of their co-operation with the competent authorities in investigation or criminal proceedings.
- 4 Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that victims of forced marriage brought into another country for the purpose of the marriage and who, as a result, have lost their residence status in the country where they habitually reside, may regain this status.

Article 60 - Gender-based asylum claims

- 1 Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that gender-based violence against women may be recognised as a form of persecution within the meaning of Article 1, A (2), of the 1951 Convention relating to the Status of Refugees and as a form of serious harm giving rise to complementary/subsidiary protection.
- 2 Parties shall ensure that a gender-sensitive interpretation is given to each of the Convention grounds and that where it is established that the persecution feared is for one or more of these grounds, applicants shall be granted refugee status according to the applicable relevant instruments.
- 3 Parties shall take the necessary legislative or other measures to develop gender-sensitive reception procedures and support services for asylum-seekers as well as gender guidelines and gender-sensitive asylum procedures, including refugee status determination and application for international protection.

Article 61 - Non-refoulement

- 1 Parties shall take the necessary legislative or other measures to respect the principle of non-refoulement in accordance with existing obligations under international law.
- 2 Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that victims of violence against women who are in need of protection, regardless of their status or residence, shall not be returned under any circumstances to any country where their life would be at risk or where they might be subjected to torture or inhuman or degrading treatment or punishment.

Chapter VIII - International co-operation

Article 62 - General principles

- 1 Parties shall co-operate with each other, in accordance with the provisions of this Convention, and through the application of relevant international and regional instruments on co-operation in civil and criminal matters, arrangements agreed on the basis of uniform or reciprocal legislation and internal laws, to the widest extent possible, for the purpose of:
  - a preventing, combating and prosecuting all forms of violence covered by the scope of this Convention;
  - b protecting and providing assistance to victims;
  - c investigations or proceedings concerning the offences established in accordance with this Convention;
  - d enforcing relevant civil and criminal judgments issued by the judicial authorities of Parties, including protection orders.
- 2 Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that victims of an offence established in accordance with this Convention and committed in the territory of a Party other than the one where they reside may make a complaint before the competent authorities of their State of residence.
- 3 If a Party that makes mutual legal assistance in criminal matters, extradition or enforcement of civil or criminal judgments imposed by another Party to this Convention conditional on the existence of a treaty receives a request for such legal co-operation from a Party with which it has not concluded such a treaty, it may consider this Convention to be the legal basis for mutual legal assistance in criminal matters, extradition or enforcement of civil or criminal judgments imposed by the other Party in respect of the offences established in accordance with this Convention.
- 4 Parties shall endeavour to integrate, where appropriate, the prevention and the fight against violence against women and domestic violence in assistance programmes for development provided for the benefit of third States, including by entering into bilateral and multilateral agreements with third States with a view to facilitating the protection of victims in accordance with Article 18, paragraph 5.

Article 63 - Measures relating to persons at risk

When a Party, on the basis of the information at its disposal, has reasonable grounds to believe that a person is at immediate risk of being subjected to any of the acts of violence referred to in Articles 36, 37, 38 and 39 of this Convention on the territory of another Party, the Party that has the information is encouraged to transmit it without delay to the latter for the purpose of ensuring that appropriate protection measures are taken. Where applicable, this information shall include details on existing protection provisions for the benefit of the person at risk.

Article 64 – Information

- 1 The requested Party shall promptly inform the requesting Party of the final result of the action taken under this chapter. The requested Party shall also promptly inform the requesting Party of any circumstances which render impossible the carrying out of the action sought or are likely to delay it significantly.
- 2 A Party may, within the limits of its internal law, without prior request, forward to another Party information obtained within the framework of its own investigations when it considers that the disclosure of such information might assist the receiving Party in preventing criminal offences established in accordance with this Convention or in initiating or carrying out investigations or proceedings concerning such criminal offences or that it might lead to a request for co-operation by that Party under this chapter.
- 3 A Party receiving any information in accordance with paragraph 2 shall submit such information to its competent authorities in order that proceedings may be taken if they are considered appropriate, or that this information may be taken into account in relevant civil and criminal proceedings.

Article 65 – Data Protection

Personal data shall be stored and used pursuant to the obligations undertaken by the Parties under the Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data (ETS No. 108).

Chapter IX – Monitoring mechanism**Article 66 – Group of experts on action against violence against women and domestic violence**

- 1 The Group of experts on action against violence against women and domestic violence (hereinafter referred to as “GREVIO”) shall monitor the implementation of this Convention by the Parties.
- 2 GREVIO shall be composed of a minimum of 10 members and a maximum of 15 members, taking into account a gender and geographical balance, as well as multidisciplinary expertise. Its members shall be elected by the Committee of the Parties from among candidates nominated by the Parties for a term of office of four years, renewable once, and chosen from among nationals of the Parties.
- 3 The initial election of 10 members shall be held within a period of one year following the entry into force of this Convention. The election of five additional members shall be held following the 25th ratification or accession.
- 4 The election of the members of GREVIO shall be based on the following principles:

- a they shall be chosen according to a transparent procedure from among persons of high moral character, known for their recognised competence in the fields of human rights, gender equality, violence against women and domestic violence, or assistance to and protection of victims, or having demonstrated professional experience in the areas covered by this Convention;
  - b no two members of GREVIO may be nationals of the same State;
  - c they should represent the main legal systems;
  - d they should represent relevant actors and agencies in the field of violence against women and domestic violence;
  - e they shall sit in their individual capacity and shall be independent and impartial in the exercise of their functions, and shall be available to carry out their duties in an effective manner.
- 5 The election procedure of the members of GREVIO shall be determined by the Committee of Ministers of the Council of Europe, after consulting with and obtaining the unanimous consent of the Parties, within a period of six months following the entry into force of this Convention.
- 6 GREVIO shall adopt its own rules of procedure.
- 7 Members of GREVIO, and other members of delegations carrying out the country visits as set forth in Article 68, paragraphs 9 and 14, shall enjoy the privileges and immunities established in the appendix to this Convention.

Article 67 - Committee of the Parties

- 1 The Committee of the Parties shall be composed of the representatives of the Parties to the Convention.
- 2 The Committee of the Parties shall be convened by the Secretary General of the Council of Europe. Its first meeting shall be held within a period of one year following the entry into force of this Convention in order to elect the members of GREVIO. It shall subsequently meet whenever one third of the Parties, the President of the Committee of the Parties or the Secretary General so requests.
- 3 The Committee of the Parties shall adopt its own rules of procedure.

Article 68 - Procedure

- 1 Parties shall submit to the Secretary General of the Council of Europe, based on a questionnaire prepared by GREVIO, a report on legislative and other measures giving effect to the provisions of this Convention, for consideration by GREVIO.
- 2 GREVIO shall consider the report submitted in accordance with paragraph 1 with the representatives of the Party concerned.

- 3 Subsequent evaluation procedures shall be divided into rounds, the length of which is determined by GREVIO. At the beginning of each round GREVIO shall select the specific provisions on which the evaluation procedure shall be based and send out a questionnaire.
- 4 GREVIO shall define the appropriate means to carry out this monitoring procedure. It may in particular adopt a questionnaire for each evaluation round, which shall serve as a basis for the evaluation procedure of the implementation by the Parties. This questionnaire shall be addressed to all Parties. Parties shall respond to this questionnaire, as well as to any other request of information from GREVIO.
- 5 GREVIO may receive information on the implementation of the Convention from non-governmental organisations and civil society, as well as from national institutions for the protection of human rights.
- 6 GREVIO shall take due consideration of the existing information available from other regional and international instruments and bodies in areas falling within the scope of this Convention.
- 7 When adopting a questionnaire for each evaluation round, GREVIO shall take due consideration of the existing data collection and research in the Parties as referred to in Article 11 of this Convention.
- 8 GREVIO may receive information on the implementation of the Convention from the Council of Europe Commissioner for Human Rights, the Parliamentary Assembly and relevant specialised bodies of the Council of Europe, as well as those established under other international instruments. Complaints presented to these bodies and their outcome will be made available to GREVIO.
- 9 GREVIO may subsidiarily organise, in co-operation with the national authorities and with the assistance of independent national experts, country visits, if the information gained is insufficient or in cases provided for in paragraph 14. During these visits, GREVIO may be assisted by specialists in specific fields.
- 10 GREVIO shall prepare a draft report containing its analysis concerning the implementation of the provisions on which the evaluation is based, as well as its suggestions and proposals concerning the way in which the Party concerned may deal with the problems which have been identified. The draft report shall be transmitted for comments to the Party which undergoes the evaluation. Its comments shall be taken into account by GREVIO when adopting its report.
- 11 On the basis of all the information received and the comments by the Parties, GREVIO shall adopt its report and conclusions concerning the measures taken by the Party concerned to implement the provisions of this Convention. This report and the conclusions shall be sent to the Party concerned and to the Committee of the Parties. The report and conclusions of GREVIO shall be made public as from their adoption, together with eventual comments by the Party concerned.

- 12 Without prejudice to the procedure of paragraphs 1 to 8, the Committee of the Parties may adopt, on the basis of the report and conclusions of GREVIO, recommendations addressed to this Party (a) concerning the measures to be taken to implement the conclusions of GREVIO, if necessary setting a date for submitting information on their implementation, and (b) aiming at promoting co-operation with that Party for the proper implementation of this Convention.
- 13 If GREVIO receives reliable information indicating a situation where problems require immediate attention to prevent or limit the scale or number of serious violations of the Convention, it may request the urgent submission of a special report concerning measures taken to prevent a serious, massive or persistent pattern of violence against women.
- 14 Taking into account the information submitted by the Party concerned, as well as any other reliable information available to it, GREVIO may designate one or more of its members to conduct an inquiry and to report urgently to GREVIO. Where warranted and with the consent of the Party, the inquiry may include a visit to its territory.
- 15 After examining the findings of the inquiry referred to in paragraph 14, GREVIO shall transmit these findings to the Party concerned and, where appropriate, to the Committee of the Parties and the Committee of Ministers of the Council of Europe together with any comments and recommendations.

Article 69 - General recommendations

GREVIO may adopt, where appropriate, general recommendations on the implementation of this Convention.

Article 70 - Parliamentary involvement in monitoring

- 1 National parliaments shall be invited to participate in the monitoring of the measures taken for the implementation of this Convention.
- 2 Parties shall submit the reports of GREVIO to their national parliaments.
- 3 The Parliamentary Assembly of the Council of Europe shall be invited to regularly take stock of the implementation of this Convention.

Chapter X - Relationship with other international instruments

Article 71 - Relationship with other international instruments

- 1 This Convention shall not affect obligations arising from other international instruments to which Parties to this Convention are Parties or shall become Parties and which contain provisions on matters governed by this Convention.
- 2 The Parties to this Convention may conclude bilateral or multilateral agreements with one another on the matters dealt with in this Convention, for purposes of supplementing or strengthening its provisions or facilitating the application of the principles embodied in it.

Chapter XI - Amendments to the Convention**Article 72 - Amendments**

- 1 Any proposal for an amendment to this Convention presented by a Party shall be communicated to the Secretary General of the Council of Europe and forwarded by her or him to the member States of the Council of Europe, any signatory, any Party, the European Union, any State invited to sign this Convention in accordance with the provisions of Article 75, and any State invited to accede to this Convention in accordance with the provisions of Article 76.
- 2 The Committee of Ministers of the Council of Europe shall consider the proposed amendment and, after having consulted the Parties to this Convention that are not members of the Council of Europe, may adopt the amendment by the majority provided for in Article 20.d of the Statute of the Council of Europe.
- 3 The text of any amendment adopted by the Committee of Ministers in accordance with paragraph 2 shall be forwarded to the Parties for acceptance.
- 4 Any amendment adopted in accordance with paragraph 2 shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of one month after the date on which all Parties have informed the Secretary General of their acceptance.

Chapter XII - Final clauses**Article 73 - Effects of this Convention**

The provisions of this Convention shall not prejudice the provisions of internal law and binding international instruments which are already in force or may come into force, under which more favourable rights are or would be accorded to persons in preventing and combating violence against women and domestic violence.

Article 74 - Dispute settlement

- 1 The Parties to any dispute which may arise concerning the application or interpretation of the provisions of this Convention shall first seek to resolve it by means of negotiation, conciliation, arbitration or by any other methods of peaceful settlement accepted by mutual agreement between them.
- 2 The Committee of Ministers of the Council of Europe may establish procedures of settlement to be available for use by the Parties in dispute if they should so agree.

Article 75 - Signature and entry into force

- 1 This Convention shall be open for signature by the member States of the Council of Europe, the non-member States which have participated in its elaboration and the European Union.

- 2 This Convention is subject to ratification, acceptance or approval. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe.
- 3 This Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date on which 10 signatories, including at least eight member States of the Council of Europe, have expressed their consent to be bound by the Convention in accordance with the provisions of paragraph 2.
- 4 In respect of any State referred to in paragraph 1 or the European Union, which subsequently expresses its consent to be bound by it, the Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of the deposit of its instrument of ratification, acceptance or approval.

Article 76 – Accession to the Convention

- 1 After the entry into force of this Convention, the Committee of Ministers of the Council of Europe may, after consultation of the Parties to this Convention and obtaining their unanimous consent, invite any non-member State of the Council of Europe, which has not participated in the elaboration of the Convention, to accede to this Convention by a decision taken by the majority provided for in Article 20.d of the Statute of the Council of Europe, and by unanimous vote of the representatives of the Parties entitled to sit on the Committee of Ministers.
- 2 In respect of any acceding State, the Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of deposit of the instrument of accession with the Secretary General of the Council of Europe.

Article 77 – Territorial application

- 1 Any State or the European Union may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, specify the territory or territories to which this Convention shall apply.
- 2 Any Party may, at any later date, by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, extend the application of this Convention to any other territory specified in the declaration and for whose international relations it is responsible or on whose behalf it is authorised to give undertakings. In respect of such territory, the Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of such declaration by the Secretary General.
- 3 Any declaration made under the two preceding paragraphs may, in respect of any territory specified in such declaration, be withdrawn by a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe. The withdrawal shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of such notification by the Secretary General.

Article 78 – Reservations

- 1 No reservation may be made in respect of any provision of this Convention, with the exceptions provided for in paragraphs 2 and 3.
- 2 Any State or the European Union may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, declare that it reserves the right not to apply or to apply only in specific cases or conditions the provisions laid down in:
  - Article 30, paragraph 2;
  - Article 44, paragraphs 1.e, 3 and 4;
  - Article 55, paragraph 1 in respect of Article 35 regarding minor offences;
  - Article 58 in respect of Articles 37, 38 and 39;
  - Article 59.
- 3 Any State or the European Union may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, declare that it reserves the right to provide for non-criminal sanctions, instead of criminal sanctions, for the behaviours referred to in Articles 33 and 34.
- 4 Any Party may wholly or partly withdraw a reservation by means of a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe. This declaration shall become effective as from its date of receipt by the Secretary General.

Article 79 – Validity and review of reservations

- 1 Reservations referred to in Article 78, paragraphs 2 and 3, shall be valid for a period of five years from the day of the entry into force of this Convention in respect of the Party concerned. However, such reservations may be renewed for periods of the same duration.
- 2 Eighteen months before the date of expiry of the reservation, the Secretariat General of the Council of Europe shall give notice of that expiry to the Party concerned. No later than three months before the expiry, the Party shall notify the Secretary General that it is upholding, amending or withdrawing its reservation. In the absence of a notification by the Party concerned, the Secretariat General shall inform that Party that its reservation is considered to have been extended automatically for a period of six months. Failure by the Party concerned to notify its intention to uphold or modify its reservation before the expiry of that period shall cause the reservation to lapse.
- 3 If a Party makes a reservation in conformity with Article 78, paragraphs 2 and 3, it shall provide, before its renewal or upon request, an explanation to GREVIO, on the grounds justifying its continuance.

Article 80 – Denunciation

- 1 Any Party may, at any time, denounce this Convention by means of a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe.
- 2 Such denunciation shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of the notification by the Secretary General.

Article 81 – Notification

The Secretary General of the Council of Europe shall notify the member States of the Council of Europe, the non-member States which have participated in its elaboration, any signatory, any Party, the European Union, and any State invited to accede to this Convention of:

- a any signature;
- b the deposit of any instrument of ratification, acceptance, approval or accession;
- c any date of entry into force of this Convention in accordance with Articles 75 and 76;
- d any amendment adopted in accordance with Article 72 and the date on which such an amendment enters into force;
- e any reservation and withdrawal of reservation made in pursuance of Article 78;
- f any denunciation made in pursuance of the provisions of Article 80;
- g any other act, notification or communication relating to this Convention.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Convention.

Done at Istanbul, this 11th day of May 2011, in English and in French, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General of the Council of Europe shall transmit certified copies to each member State of the Council of Europe, to the non-member States which have participated in the elaboration of this Convention, to the European Union and to any State invited to accede to this Convention.

Appendix – Privileges and immunities (Article 66)

- 1 This appendix shall apply to the members of GREVIO mentioned in Article 66 of the Convention, as well as to other members of the country visit delegations. For the purpose of this appendix, the term “other members of the country visit delegations” shall include the independent national experts and the specialists mentioned in Article 68, paragraph 9, of the Convention, staff members of the Council of Europe and interpreters employed by the Council of Europe accompanying GREVIO during its country visits.
- 2 The members of GREVIO and the other members of the country visit delegations shall, while exercising their functions relating to the preparation and the carrying out of country visits, as well as the follow-up thereto, and travelling in connection with those functions, enjoy the following privileges and immunities:
  - a immunity from personal arrest or detention and from seizure of their personal baggage, and immunity from legal process of every kind in respect of words spoken or written and all acts performed by them in their official capacity;
  - b exemption from any restrictions on their freedom of movement on exit from and return to their country of residence, and entry into and exit from the country in which they exercise their functions, and from alien registration in the country which they are visiting or through which they are passing in the exercise of their functions.
- 3 In the course of journeys undertaken in the exercise of their functions, the members of GREVIO and the other members of the country visit delegations shall, in the matter of customs and exchange control, be accorded the same facilities as those accorded to representatives of foreign governments on temporary official duty.
- 4 The documents relating to the evaluation of the implementation of the Convention carried by members of GREVIO and other members of the country visit delegations shall be inviolable insofar as they concern the activity of GREVIO. No stoppage or censorship shall be applied to the official correspondence of GREVIO or to official communications of members of GREVIO and other members of the country visit delegations.
- 5 In order to secure for the members of GREVIO and the other members of the country visit delegations complete freedom of speech and complete independence in the discharge of their duties, the immunity from legal process in respect of words spoken or written and all acts done by them in discharging their duties shall continue to be accorded, notwithstanding that the persons concerned are no longer engaged in the discharge of such duties.
- 6 Privileges and immunities are granted to the persons mentioned in paragraph 1 of this appendix in order to safeguard the independent exercise of their functions in the interests of GREVIO and not for their personal benefit. The waiver of immunities of the persons mentioned in paragraph 1 of this appendix shall be made by the Secretary General of the Council of Europe in any case where, in his or her opinion, the immunity would impede the course of justice and where it can be waived without prejudice to the interests of GREVIO.

Po zaznajomieniu się z powyższą konwencją, w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej oświadczam, że:

- została ona uznana za słuszną zarówno w całości, jak i każde z postanowień w niej zawartych,
- jest przyjęta, ratyfikowana i potwierdzona,
- będzie niezmiennie zachowywana, z uwzględnieniem zastrzeżeń do art. 30 ust. 2, art. 44 ust. 1 lit. e, art. 55, art. 58 oraz deklaracji ogólnej i deklaracji do art. 18 ust. 5.

Na dowód czego wydany został akt niniejszy, opatrzony pieczęcią Rzeczypospolitej Polskiej.

Dano w Warszawie dnia 13 kwietnia 2015 r.

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej: *B. Komorowski*

L.S.

Prezes Rady Ministrów: *E. Kopacz*

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

MINISTER DO SPRAW UNII EUROPEJSKIEJ

Konrad Szymański

Sygn. KPDPUE.920.871.2020.ASS(10)
dot.: RM-10-97-20 *nowy tekst* z 25.11.2020 r.

Pan Łukasz Schreiber
Sekretarz Rady Ministrów

Opinia

o zgodności z prawem Unii Europejskiej projektu ustawy o zmianie zakresu obowiązywania Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, sporządzonej w Stambule dnia 11 maja 2011 r., wyrażona przez ministra właściwego do spraw członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej

Szanowny Panie Ministrze,

w związku z przedłożonym projektem ustawy pozwalam sobie wyrazić poniższą opinię.

Projekt ustawy nie jest sprzeczny z prawem Unii Europejskiej.

Z poważaniem

Konrad Szymański
Minister do Spraw Unii Europejskiej
/podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/

Do wiadomości:

Pan Zbigniew Rau
Minister Spraw Zagranicznych